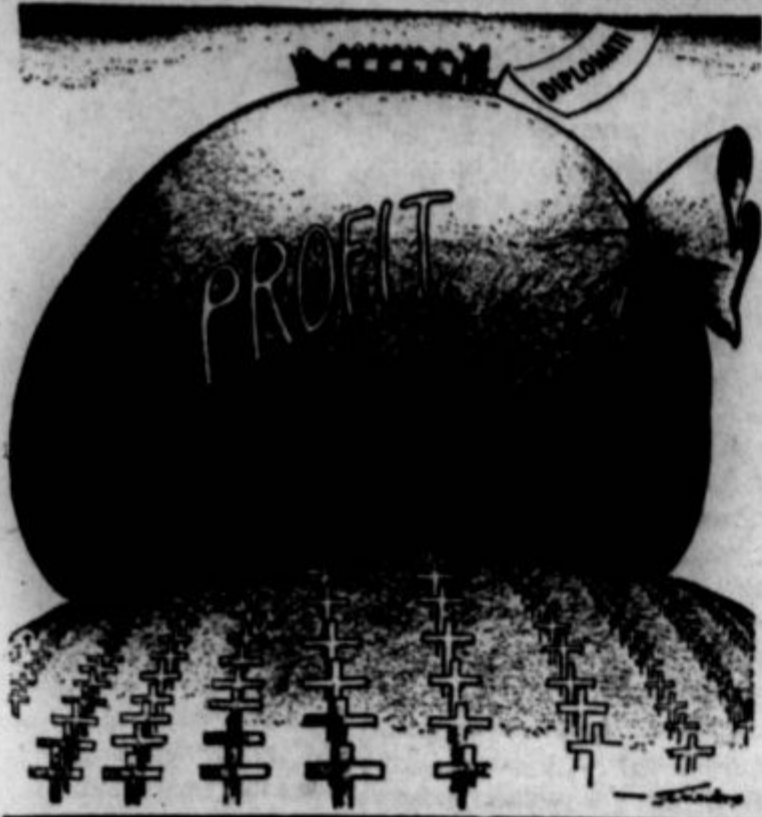

AKO SE BI DIPLOMATI rajše brigali za odpravo profitov posameznikov v vojnah, pa ne bi bilo sedaj preiskav proti dobičkarjem, ki so obogateli na stroške ljudi doma in onih naših fantov in mož, ki so padli na bojiščih.

Položaj po svetu se nagiba v mnogih deželah na desno

Bogastvo Zed. držav v mednarodni politiki močan magnet. — Svarilo laboritom v Angliji in vsemu delavstvu v zapadni Evropi

Hal O'Flaherty, urednik poročil v Chicago Daily News iz inozemstva, pravi, da so bile vse druge zadeve ameriške vnanje politike v minulemu tednu za temnjene s klepetci antikomunističnega šundra.

Se nikoli ni valovalo proti kakšni deželi toliko sovraštva od kar je Japonska napadla Pearl Harbor, ugotavlja O'Flaherty.

Isti pisec izjavi, da se je v kampanji proti sovjetom in njihovim idejam združilo v Zed. državah časopisje, radio, predavateljski odri in prižnice.

Napetost, ki bo morala izpuhteti

Naravno, da to organizirano ščuvanje, h kateremu je izredno veliko pripomogel tudi Thomasov kongresni odsek za preiskovanje neameriških aktivnosti mora dovesti do tolikšnega naplajenja, da bo mehur počil in histerijo povečal v izgrede, ali pa bo moral s sodelovanjem treznih glav, kolikor jih je še takih, polagoma izpuhteti.

Ce se histeriji pusti nezaviran razvoj, ako se bodo pričeli vlni v urade organizacij, ki so označene za radikalne, ali "rdeče", bodo izgredek v imenu patriotizma v tiskarnah radikalnih listov, uničevali opremo v uradih in napadali "nepatriote" na ulicah. Mnogo takih incidentov se je izvršilo v histeriji pod Palmerjem in drugimi zagrizenci v prvi svetovni vojni.

Z Rusijo že v nenapovedani vojni

John S. Knight, urednik čikaških Daily News in lastnik treh drugih dnevnikov v Akronu, Detroitu in Miamiu, je v svojem uvodniku v vseh svojih listih minulo soboto poudaril, da smo proti Sovj. uniji že v vojni, čeprav ji je še nismo napovedali.

Veliko bivših visokih uradnikov našega državnega departmanta in generalnega štaba je že od začetka zmage nad Nemčijo mnenja, da se Zed. države vojni z Rusijo ne bodo mogle ogniti. Seveda, krivdo za to zvrčajo na Moskvo. Očitajo ji, da je v svoji vnanji politiki sil-

WAUKEGAN

V nedeljo 9. novembra ob 10. dop. bo Konferenca krajevne organizacije Prosvetne matice in JSZ za naselbine Milwaukee-West Allis, Chicago in okoliške naselbine, Sheboygan, Wis. in za Waukegan-North Chicago.

Zastopniki, pridite v narodni dom v WAUKEGANU v čimvečjem številu. Vstop dovoljen vsem.

UMEŠAVANJE USA V NOTRANJE ZADEVE TUJIH DEŽEL NE DONAŠAJO USPEHA

V glavnih mestih takozvanih sovjetskih satelitk se vrše obravnave proti visokim politikom, med katerimi so bivši premierji, bivši vnanji ministri, profesorji, žurnalisti itd. Obtoženi so ali bili obtoženi veleizdaje in pa špijonaže v korist "neke druge" dežele. Ti dve sta Zed. države in Anglija, ki v vnanji politiki delata skupno, oziroma angleški Bevin le sledi Marshallu.

Ena takih obravnave se je pričela v oktobru proti 75-letnemu voditelju rumunske stranke. Njegovo ime je dr. Juliu Maniu. Obtožena sta enakih zločinov bivša vnanja ministra Romunije, Gregory Buzesti in Constantin Visoianu. Oba sta bila v ameriški tajni službi. Podložna sta bila ameriškim častnikom v Romuniji majorju Thomasu Hallu in 2. lt. Ira Hamiltonu.

Ta dva ameriška častnika sta bila pozvana od svojih predpostavljenih domov, ker sta kršila navodilo, da ne smeta kovati uporniških načrtov z Romunci proti obstoječi romunski vladi.

Predno sta odšla iz Romunije, sta obiskala nekega vplivnega romunskega "antikomunista", naj jima da potrdilo, kako zaslužno vlogo sta vršila proti rdečkarstvu v Mihaelovi kraljevini. S tem pismom sta se hotela v Washingtonu postaviti. A jima ni uspelo, ker je med tem romunska tajna služba imela že na dlani, kako sta reakcionarnim romunskim politikom in oficirjem obljubljala ameriško denarno, municijsko in vojaško pomoč, ako podvzamejo akcijo za nasilno strmoglavljenje romunske vlade. Njuni predpostavljani ameriški častniki v Romuniji in v Washingtonu jima niso dali pravice upornim Romuncem nekaj obljubljati v imenu ameriške vlade, ker jim bi v sedanjih okoliščinah podpore ne mogla dati.

Na obravnavi je bil navzoč tudi reporter newyorškega dnevnika Times, ki je dejal, da to niso kake izmišljene izjave, ali "prisilne", kakršnih smo bili pred leti navajeni iz Moskve. Zarotnikom so bile njihove sovrašne nakane dokazane in priznali so jih valed preočitnih dejstev ne da bi jih bilo treba siliti v to.

Omenjena bivša romunska vnanja ministra sta bila z ameriško pomočjo "rešena iz Romunije" z našim vojaškim letalom in prepeljana v New York na angleški ladji "Queen Elizabeth" in z njima več drugih "antikomunističnih" romunskih reakcionarjev. Tu so izjavili, da bodo ustanovili akcijo za osvoboditev Romunije. Potne in druge stroške, enako izdatke za njihovo osvobodilno gibanje, jim bo morala plačati deloma naša vlada, kot podpira druge slične agente in "osvobodilne" pokrete in nabirali bodo tudi med Romunci, ki žive v Zed. državah.

Ker je poročevalec newyorškega Timesa, W. H. Lawrence priznal, da je bilo ameriško umešavanje v notranje razmere v Romuniji jasno dokazano, moramo pač verjeti, da ni pretiraval, ker Times je zelo ugleden, konservativen list.

Enako resnično je, da so se ameriški ter angleški agenti s svojimi vladami vred umešavali v volilne boje v Bolgariji, Jugoslaviji, Romuniji, Madžarski in na Poljskem, dasi bi Angleži take skrbi lahko posvetili v svojih kolonijah in naša vlada pa na Jugu in še marsikje, kjer pošteni politiki nimajo nikake priložnosti zmagati proti korupciji.

Vladni umori v Grčiji

V enem tednu v oktobru je grška vlada dala umoriti 47 oseb, med njimi eno žensko vsled njihovih komunističnih aktivnosti.

Tatvine v trgovinah narasle

Posledica draginje je čezdalje več tatvin (shoplifting) v trgovinah. Narasle so v primeri z lanskim letom 33 odstotkov.

Bilo bi pametno, če se bi spomnili i na svoje "smeti"

V Philadelphiji je 1. novembra sklicala organizacija Progressive Citizens of America shod proti kongresnemu odboru za preiskovanje neameriških (un-American) aktivnosti. Mestna oblast jim za shod ni hotela dati Trga Neodvisnosti (Independence square), toda PCC se je obrnil za dovoljenje na dve sosednji in ga dobil.

Shod se je pričel v prepevanju in s tepežem. Kričanja v mikrofonske zvočnike je bilo v izobilju z obeh strani. Nad glavami so žvižgale bombe smrdljivke in med množico je bilo čezdalje več od batin okrvavljenih nosov in črnih oči, ki so jih zadrževali bunkre prepevačev.

Za razbitje shoda še predno se je mogel pričeti so se organizirali mladi in starejši člani raznih veteranskih organizacij. Kričali so v mikrofonske, da se je čulo iz zvočnikov po vsem prostornem trgu: "Poberite se v Rusijo!" "Smrt komunistom!" "Molčite, vi komunistični bumbi (barabe)!"

Na licu mesta je bilo tudi 250 policajev, ki so se zmešali med množico, a mnogi očitvidci trdijo, da se niso posebno trudili napraviti "red in mir".

Govorniki so bili pred vsem namenjeni govoriti v obrambo tistih v hollywoodski filmski industriji, ki so bili pred omenjenim odsekom mrcvarjeni radi svojega prepričanja. Poročevalci tiska trdijo, da v Philadelphiji še ni bilo tolikšnega izgreda od civilne vojne sem.

Nekje v Missisipiju je belopoltna drhal udrla v dom črnca, ga odvlekla, oddala vanj dva strela, ga pretepla in mučila. Ko je bil osumljen poskusa posilstva na belo ženo, je policija slučaj preiskala in ugotovila, da ta črnc sploh ni bil na dotičnem mestu. Drhal se na to ni ozirala in policija pa je "pozabila" zaščititi pred njo nedolžnega zamorca.

Ko so pripeljali na atlantsko obrežje prve rakve naših ubitih vojakov, je šel neki žid v Bostonu zjutraj v sinagogo moliti za v raki vrnjenega sina. Ko je odprl vrata, je videl sedeže, zastore in sploh vso opremo sinagoge razbito in vmes pa so ležale prazne steklenice žganja.

Čemu se odsek za "un-American activities" ne pobriga tudi za take stvari?

Število beguncev je naraslo

Svetovni svet cerkva, ki je zboroval v Ženevi, Švica, je dosegel, da je sedaj več beguncev nego jih je bilo leta 1945. Pripravljala komisija mednarodne organizacije za begunce je zračunala, da je v Evropi 1.600.000 beguncev in razseljencev, ki čakajo na izselitev. Omenjeni svet je opozoril razne vlade, naj storijo potrebne korake, da se zniža problem beguncev s tem, da odpro svoja vrata za naseljevanje razseljencev.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

V Nemčiji se je pričela vojna med zavezniki. Oziroma je sedaj le javno napovedana, vrši pa se med njimi gospodarsko, politično in ideološko od kar so zasedli skrušeni tretji rajh. Poveljnik ameriške cone Nemčije, general Lucius D. Clay je oznanil, da odslej nemško časopisje, kar ga je v njegovem področju, napram Rusiji ne bo več tolerirano temveč bo proti sovjetski propagandi brezobzirno udarjalo. General Clay pravi, da bo ta boj vršil v duhu demokracije in proti komunizmu, to je, proti Sovj. uniji, njenemu družabnemu redu in njeni ekspanzivni politiki.

Nemški tisk je ves pod cenzuro okupatorjev. Vsak dnevnik, vsak tednik, vsaka revija mora imeti licenco tiste zavezniške oblasti, pod katero dotični del Nemčije spada. V sovjetski coni izhajajo vsi listi z njenim dovoljenjem in so podložni njeni cenzuri. V ameriški coni jih nadzirajo ameriški cenzorji, v angleški gospodujejo Angleži in v francoski coni morajo poslušati francoske poveljnike in cenzorje. Nemški inteligenci to ni všeč in upa, da pride kmalu doba, ko se bo Nemčija otela tega ponižanja.

Odrredba generala Clayja ni a Nemce nič novega. Saj so bili pod Hitlerjem vajeni protikomunistične propagande bolj kot prebivalci katerekoli dežele na svetu — tudi veliko bolj kot Italijani pod Mussolinijem in Jugoslovani pod kraljem Aleksandrom in Slovenci pod Aleksandrovim slugom dr. Antonom Koršcem.

Hitler je s kratkim presledkom, ko je bil v "dvajsetletni prijateljski zvezi" z Moskvo, vseskozi rohnol proti barbarom na severu in komunizmu vsepovsod in v "parlamentu", na ogromnih manifestacijah vzvišene nemškega naroda in po radiu, da ga je lahko — in ga tudi

je — poslušal ves svet. Torej je to znal veliko bolj spretno kot pa bo mogel kdo izmed Američanov v duhu Trumanove doktrine. Kaj je nastalo iz tega in kakšne so posledice, to je še vsakemu pred očmi. In resni ljudje se boje, da se ni svet iz vsega tega še ničesar naučil, zato sili v nov vojni požar še hitreje kot pa je po prvi svetovni vojni.

Čarovnik Harry Houdini je ob svoji smrti pred 20. leti prijateljem obljubil, naj ga čakajo v temni sobi 1. novembra vsako leto in ako je posmrtno življenje, jih bo obiskal. Na steni naj imajo črno tablo in zraven nje kredo. Ko pride, bo na tablo napisal kaj in kako se ima na drugem svetu. In narekoval je ob svoji smrti zaupnim prijateljem deset tajnih besed, ki jih bo po vrnitvi iz vesoljstva najprvo napisal, da ne bo prevare. Sedem oseb ga je letos 1. novembra spet čakalo do polnoči. Houdinovega duha ni bilo. Tako je bilo to čakanje tudi sedaj zaman. Noben delikatni instrument se ni zganil in krede ob tabli se ni nihče dotaknil. Morda pa je Houdini v takem položaju kot tisti državljani naše republike, ki ne dobe potnega lista pa če se bi v državnem departmantu na glavo postavljali. Ali pa smatamo na onem svetu Houdinija a preveč posvetnega človeka, dasi je v razkrinkavanju čarovnik za ljudstvo toliko storil kot kak zaslužen svetnik. A vendar, duhovi svetnikov in duhovi najbolj božanskih oseb so se prikazovali kar ob belem dnevu, Houdini pa se niti ponoči ne more oglasiti. Sicer pa so se tudi duhovi najsvetejših oseb oglašali le v davni dobi, in ravno tako duhovi razbojnikov ter pekleniški iz pekla, ki so ljudi kar ob belem dnevu zapeljavali, da so jim zapisali svoje duše v pogubo. A tudi to se je dogajalo davno davno. Sedaj vragov v žarečih oblekah ni treba več na izprediu, da ga je lahko — in ga tudi

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Upravnica Anne Beniger na kratko omenja težave v našem uradu, kakršne so v takih slučajih neizogibne. Ugotavlja, da so se nabirali oglasi v koledar zelo dobro odzvali. Z gradivom je letos izredno pomagal Etbin Kristan, na roke nam gre Mirko G. Kuhel, pri korekturah za koledar pomagata naša stara dva znanca iz Berwyna, Anton Garden in Angela Zaitz, pri listu Louis in Anne Beniger ter Angela Zaitz in tako se delo vzlic vsem oviram nadaljuje, le da so v takih okoliščinah naporji težji.

Iz omemb v koloni upravnice na 3. strani je razvidno, da apeli, naj bi vsak stari naročnik in naročnica dobil listu enega novega naročnika, niso bili brez uspeha. Tistim, ki so se v to potrudili, iskreno priznanje. Ostalim pa še kličemo, da do novega leta ni več tako daleč. Komur le mogoče, naj nam novo naročnino pošlje — če ne mogoče prej, saj za božično ali pa novoletno vožilo.

Imamo v zalogi tudi veliko knjig, ki jih lahko naročite svojem za božično darilo — bodisi slovenske ali angleške. Ako jih v ta namen naročite ne manj kot za \$5, vam dodamo eno knjigo brezplačno.

Veliko se v teh dneh govori in hujska proti vsemu, kar je radikalnega. Zvezni agenti so zaposleni med državnimi uslužbenci, med igralci filmov in legitimnih gledališč, med časopisjem, gledajo s povečevalnim steklom v razne "sumljive" ali osumljene organizacije in svoje dognanja poročajo po zvočnikih v svet.

To ni prvič, da smo se znašli v viharjih histerije. Divjala je med prvo in deloma še po vojni. Med prejšnjo vojno je po zaslugi F. D. Roosevelta ni bilo, bila pa je pred vojno in vodili so jo takozvani izolacionisti proti Rooseveltu, ker so večinoma želeli, da Nemčija ostane pod Hitlerjem. Sedaj pa je histerija objela bivše "izolacioniste" in večino tistih, ki so takrat bili za vojno proti osi. Sedaj se gre med dvema svetovoma — za nedotakljivost privatnih bogastev in proti onim, ki jih zahtevajo za ljudstvo.

"Proletarec" je v tej velikanski vihri, ki je objela že ves svet, tam kot zmerom. Je v borbi za ljudske pravice in za tak socializem, ki bo socializem.

Predsednikovi živilski dekreti ne delujejo

Poseben svet ekonomskih svetovancev, ki jih je imenoval predsednik Truman, da mu pomagajo izvesti njegov živilski program za Evropo in pri zaviranju draginje ter inflacije v tej deželi je dovršil svoja prva raziskovanja.

Predsedniku je brez ovinkov sporočil, da s takozvano prostovoljno akcijo v hranitvi živil med našim prebivalstvom ne bo nič dosegel. Imoviti si privoščijo toliko ko prej, milijone družin z najnižjimi dohodki pa se že dolgo bore, kako urediti svoj buđet, da bo za zasilno hrano, stanovanje, obleko in druge nujne potrebnosti. Na stotisoče družin je vsled svojih skromnih dohodkov in radi razmer, v ka-

kršnih žive, že zdaj v pomanjkanju.

Predsednik Truman je bil pred nekaj tedni od reporterjev vprašan, da-li bo kongresu priporočil uvesti razne kontrolne navedbe, kakršne smo imeli med vojno in še precej časa po vojni? Dejal je, da ne, ker on ni za "politijsko državo" v mirnem času. Vprašali so ga dalje, kaj pravzaprav je policijska država in ga s tem spravili v zadrego. Mar ne trošimo v tej deželi na stotine milijonov dolarjev vsako leto za uveljavljanje raznih odredb in zakonov s pomočjo policije, šerifov, državne milice, sodišč, dektektivov in da imamo v ta namen ječe po vsi deželi?

Omenjeni svet ekonomskih

svetovalcev je Trumanu dejal, da bo moral uvesti kontrolo nad distribucijo živil v tej deželi toliko, da bo držala. Torej s prisilno kontrolo.

Ravno tako strogo kontrolo bo moral uvesti nad izvozom v tuje dežele.

Uvesti bo moral kazni za kršilce.

Stopiti bo moral odločno na prste živilskih špekulantov, ali kot jih Truman imenuje, "gemblarji". Tudi tu bodo potrebne kazni za kršilce. Profitirjem drugače ne pride do živga. Njim je vseeno, koliko ljudi pomrje od lakote, kajti oni ne špekulirajo v pomoč dobrodelnosti ali človekoljubnosti temveč v korist svojih malh.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2364.

Grki z ameriškim dajatvami ne le slabo gospodarijo temveč jih tudi uničujejo

Grčija je dobila po osvoboditvi od 1. 1944 pa do sedaj eno in pol milijarde dolarjev. Dobila je v pomoč veliko ameriške gotovine, še več pa dajatev v vsakršnem blagu in zdravilih, pod Trumanovo doktrino pa nad tri sto milijonov za oborožitev grške rojalistične armade, ki jo sedaj vežbajo za boj proti grškim gerilcem ameriški častniki. V prvo omenjeni vsoti so vključene dajatve UNRRA. Nji so Zed. države prispevale 75 odstotkov skupnih dajatev.

Anglija je dala Grčiji 518 milijonov dolarjev v svoji valuti (funtih).

UNRRA je še ob svojem koncu poslovanja Grčijo podprla bolj kot proporcionalno katerikoli drugo deželo. Poleg ogromne količine žita in drugih živil ji je poslala 6,000 kamionov (trakov), 6,000 oslov za promet po gorah, 26,000 mul, 15,000 konj, in na tisoče ton železa za obnovu mostov, tračnic in pristaniškega materiala. Veliko tega blaga je grška vlada pustila ležati na kupih na prostem in v skladiščih, ne da bi se potem še kaj brigala zanj.

Omenjene številke črpamo iz E. R. Nodererjevega poročila, ki ga je poslal svojemu listu čikaški Tribuni iz Aten 22. oktobra. O uničenih zalogah pa so poročali vsi ameriški častniki. Nad leto dni je ležalo na stotine novih ribiških čolnov in ladij ob obrežjih ter trohneli in rjaveli med tem ko je grška rojalistična vlada beračila za nove. Šele sedanji ameriški raziskovalci gospodarstva na Grškem so dognali, kako malomarno, uničevalno ravna grška monarhistična, naduta birokracija z dajatvami, ki jih je dobila največ iz Amerike.

Meseca oktobra so ameriški raziskovalci našli v zapuščenih skladiščih zdravil in drugih potrebščin v originalni vrednosti 75,000,000 dolarjev.

AP poroča iz Aten o izjavi glavnega ameriškega ekonomskega nadzornika Dwight P. Griswolda, ki je reporterjem dejal, da je grška vlada po njegovem mnenju te potrebščine orokone nalašč pustila v uničenje, da je s tem vzdrževala visoke cene grškim izdelkom. Na tisoče kartonov ameriških cigaret je grška birokracija pustila segniti, zato da je grški tobačni monopol delal toliko večje prebitke. Uničenega je bilo tudi za blizu pet milijonov dolarjev agrikulturnega materiala, ki ga je poslala v Grčijo za obnovu kmetijstva UNRRA in pa ameriška vlada.

Ali se tako malomarno vlado, ki nima za ljudske potrebe nobenega smisla, izplača vzdrževati? In še celo z oglašanjem, da vršimo to "plemenito" poslanstvo v imenu demokracije ter svobode grškega naroda!

Čudno je, da se Američani ne vprašajo, čemu z vsemi temi dajatvami in z zaščito, ki jo dajemo Grčiji, njena po našem modelu oborožena armada ne more premagati kakih 13,000 gerilcev. Vsa ta dejstva dokazujejo, da čim bi mi rojalistom v Grčiji odrekli nadaljno podporo in vojaško zaščito, bi morali bežati s kraljem vred. Ampak Grčija bi v tem slučaju postala država vzhodnega bloka. Trumanova doktrina pa takega izida ne bo dopustila, če le mogoče. Grčija je s tem postala ameriška baza in kot taka zelo nevarna za vžig nove vojne na Balkanu, ki se bi razširila nato po vsem svetu.

Dvorne poroke so ne le pompozna stvar pač pa delajo tudi veliko preglavic

Ena najslovitejših dinastij na svetu je angleška. Pravzaprav ni nobene druge več, ki bi se kaj štela. Je še nekaj kraljičkov, Belgija ima regenta. Petrov bratranec Mihael je še kralj Rumunije, ostali so še arabski potentati in japonskemu mikadu smo oteli prestol.

Pred prvo svetovno vojno je bilo drugače. Takrat so se nemški hohenzolernski dvor, pa habsburški in Avstro-Ogrski, in dinastija carja Nikolaja Romanova v takratnem Petrogradu ter tudi sultanov dvor v Carigradu, in naravno, mikadov v Tokiu, šteli enakovredni angleškemu dvoru. Za slavno vladarsko hišo se je štela tudi savajska dinastija v Rimu.

Prva svetovna vojna je z dvorsko navlako do temelja počistila v Rusiji, Nemčiji se je je znebila in Habsburžani so se razkropili križem sveta. In konec je bilo tudi sultanovega gospodarstva v Turčiji.

Po drugi svetovni vojni se je število dinastij še bolj zmanjšalo. Padla je savajska in Italiji, karadžorževci so izgubili Aleksandrovo dedščino, Bolgari so oklicali svojo deželo za republiko, Belgija ni hotela svojega kralja Leopolda nazaj in si je namesto njega poiskala regenta. Mihael v Rumuniji ima še krono in še podpisuje vladne dokumente in nove postave. A se počuti kakor na trnju, ker predobro ve, da je Rumunija svoj stari red zavrnila in monarhistična je samo še po imenu.

Vzlic tolikšnemu opešanju monarhizma po svetu pa bo v Angliji dvorna ohect pompozna kolikor največ mogoče vzlic pomankanju kronanih gostov.

Angleška vlada si želi, da bi bilo te komedije vsaj že konec, a ob enem razpisa s pokloni in v četinkami, kar je doslej počela še vsaka vlada v Angliji, razen kadar so bile med dvorjani na angleških otokih revolucionarne tekme in so drug drugemu sekali glave. Od kar pa je Zedinjeno (angleško) kraljestvo stabilno, se vsaka angleška vlada naziva za "vlado njegovega veličanstva" in opozicijska stranka (sedaj torijska) pa je "opozicija njegovega veličanstva".

Ko je bilo v parlamentu predlagano, da zbornica soglasno čestita princezi Elizabeti — bodoči kraljici Anglije — se je pro-

AMERIŠKI KONGRESNIKI, ki so bili na obisku po Evropi in preiskovali razmere, so rekli, da ljudje tam premalo delajo in da jim ni sile. Seveda, stanovali so v najboljših hotelih in občevali z višjimi krogi ter birokrati, niso pa šli na kmete in posebno ne v tiste dežele, katerim Amerika ni hotela prodati niti traktorjev, ne drugih poljedelskih strojev. Niti ne vprežne živine. Tam bi naši kongresniki šele videli, kaj je delo in kako kmečko ljudstvo in industrialno delavstvo gara.

Znanost odkrila novo morilno orožje, hujše kot je atomska bomba, ki lahko uniči vse življenje

Dne 27. oktobra je bivši admiral Ellis M. Zacharias objavil članek v United Nations World, v katerem zatrjuje, da sedaj obstoji "tako strašno orožje, ki bi lahko uničilo zadnjo sled vsega življenja na svetu." To orožje je baje strašnejše nego atomska bomba.

Omenjena revija je privatna last in ni nikakšno uradno glasilo Združenih narodov. "Omenjeno orožje se že izdeluje, ki pa ni monopol Amerike, kajti znano je, da poseduje to orožje že več držav," je rekel Zacharias. Brez dvoma je imel v mislih bakteriološko orožje in nove pline.

Bivši admiral je opisal novo orožje z besedami, "da je zavito v strogo vojaško tajnost", vendar pa je dejal, da predstavlja

svojine bakterij, ki bi lahko povzročile smrt milijonov ljudi v primeroma kratkem času. Dostavil je, da ima Amerika sedaj atomsko bombo, "ki je 50-krat silnejša kot so bile atomske bombe, ki so bile spuščene na japonski mesti Nagasaki in Hirošima."

Upokojeni admiral omenja tudi Rusijo, o kateri pravi, "da raziskuje možnost vojaške uporabe kosmičnih žarkov, poleg tega pa razvija uporabo raketnih bomb. Anglija se ukvarja z uporabo raketnega orožja, dočim ima Amerika tajno biološko orožje, ki se lahko spusti iz letala ali raketa."

To ni razveseljiva slika, ako se pomisli, da je že druga svetovna vojna uničila milijone živ-

ljen in prizadela na milijarde škode. Dasi so posledice atomske bombe dovolj grozne, kar se je izpričalo v Nagasaki in Hirošimi, je novo bakteriološko morilno orožje stokrat strašnejše, kljub temu se ponasamo, da "ga že imamo pripravljenega" — za vsak slučaj!

Zacharias pravi v svojem članku, "da to moderno orožje je le malo podobno dosedanjemu vojnemu orožju. Z novim orožjem se bo lahko napadlo sovražnika na silne daljave. Bodoča vojna bo medkontinentalna. Novo orožje bo lahko uničilo vse življenje na širokih pokrajinah."

Se več. Zacharias pravi v svojem članku, da je novo orožje tako izdelano, da se njegove posledice čutijo še dolgo po uporabi. Poznalo ne bo mednarodnih meja ali oceanov, kajti smrtonosni učinek tega orožja se bo prenašal po zraku z raketi, ki letijo s silno brzino in zadenejo svoj cilj točno.

"Ozemlje, napadeno z novim orožjem, bo moralo biti postavljeno pod karanteno," piše Zacharias. "Morda bi vzelo tisoč let, preden bi mogla prizadeta ozemlja zopet obroditi, kajti živalsko in rastlinsko življenje je bilo uničeno in zemlja sama bi postala totalno nerodovitna."

Neprijetne napovedi so to, ki se morda slišijo le kot grožnje, vendar pa so dokaj resnične. Velešile se mrzlično pripravljajo, da izpodbijejo druga druga tla v mednarodnih odnosih in sferah vpliva. Kujejo orožje, ki nima primere v vsej zgodovini. To delajo kljub temu, da vedo, da bo učinek katastrofalen za človeštvo.

Pridite na zborovanje Prosветne matice 9. nov. v Waukeganu

Chicago, Ill.—Društva, ki spadajo k Prosветni matici in JSZ v našem konferenčnem okrožju, so bila pismeno povabljena, da izvolijo svoje zastopnike za konferenčno zborovanje, ki se bo vršilo prihodnjo nedeljo 9. novembra v Slovenskem narodnem domu, 424 10th St., Waukegan, Ill. Pričetek zborovanja ob 10. uri dopoldne.

Apeliram na vse izvoljene zastopnike in zastopnice, da se zborovanja gotovo udeležite in da ste točno na mestu. Na zborovanje ste vabljeni tudi drugi, ki niste zastopniki, posebno iz Waukegana in North Chicaga, da sledite razpravam, ki bodo na dnevnem redu in če bo prišel kdo kakšno dobro idejo bo tudi dobrodošla.

Na svidenje!
Louis Zorko, tajnik Konference.

Načrtno gospodarstvo v Sov. uniji

Sovjetska vlada je odločila v prihodnjih šestih letih pogozditi 2,500,000 alba sveta v protekiranje žitnih polj v stepah. Ti novi gozdovi bodo v centralni Rusiji, v katerih je suša uničila ali zelo oslabilo žitni pridelek dvanaestkrat v zadnjih 24 letih.

Minilo je kakšne tri tedne po tistem dogodku. Dobil sem že delo in skoro pozabil na tisto nezgodo. V soboto popoldan korakam po obljubljenem Charlotte streetu, v katere bližini sem stanoval, ko me nekdo naglo zagrabi za ramo. Obrnem se. Bil je Čeh in v roki je držal sto frankovski bankovec. Povedal mi je, da namerava odpotovati v Italijo in če hočem, lahko najamem njegovo sobo, kar sem pozneje tudi storil. Ko sem potem iskal pojasnil na krojaški uniji, so mi potrdili, da je v resnici neki tujec povpraševal po gotovem damskem krojaču, katerega imena pa ni poznal. Izročili so mi njegovo pismo. Par tednov po tistem mi je pisal iz Turina.

Ko čita človek dnevno o tatvinah, ropih in umorih, pa so spomni nazaj na tak čuden namen poštenja, mu postane nekako dobro v duši. Če tudi se je to zgodilo že pred dolgo leti, mi je njegov obraz še natančno pred očmi. Upam, da mu gre dobro.

Pri nas
Komedijski vsi vrst v Washingtonu se nadaljuje. Ko si čital dnevna poročila o preiskavi glede Hollywoodskih komunistov, se ti je zdelo, da je revolucija že na pragu. Navadni ameriški človek res ni vedel v kakšni strahni nevarnosti se je nahajal, dokler niso tam pri "un-American" komiteju pronašli tiste zvite ljudi, kateri so dnevno vtikali komunistično propagando v ameriške filme.

Jaz, ki imam bolj grešno dušo in le bolj malo hodim v naše kinje — se od poročil o zaslišanjih nisem daleč pohujšal. Ali kaj pa tisti, kateri dnevno tiče v takih prostorih?

Ni čuda, da se ves svet norčuje iz nas.

Politično smo ravno tam kjer smo bili pred meseci. Kongres je sklican za mesec november. Njegova naloga bo menda "Marshallov plan", katerega bodo še formalizirali in pa preteča inflacija. Delavstvo, katero je največ prizadeto v tej vedno rastoči draginji, bo imelo bolj malo bese. Največ bo govorjenja o komunistični nevarnosti in o brezbrzičnosti ter lenobi Evropejcev, kateri žele ameriške podpore. O tem bodo imeli največje besede tisti senatorji in kongresniki, kateri so imeli priliko ogledati si Evropo v zadnjih mesecih. Da tukaj ne bo enotnega mišljenja, se lahko razume. Kdor je čital razna njihova poročila, v naših meščanskih listih bo to natančno razumel.

Naše gibanje
Zal mi je ko sem čital o boleznih našega urednika Zaitza. Upam, da se je že pozdravil, kajti Proletarec ga zelo potrebuje. Zelel bi, da mi vsi razumemo naporno delo, katerega ima naš urednik. Časih sam malo potožim. Jaz poznam sodr. Zaitza že več kot trideset let. Devetindvajset let že gara pri Proletarcu. Časih je bil urednik in upravnik obnem. Mislim, da ni nobenega med nami kateri bi za tako majhno denarno nagrado posvetil vse svoje življenje delavskemu listu.

Ni ga niti nasprotnika, kateri bi ne mogel priznati, da je on idealist, poštenjak, kateri je vse svoje življenje ostal zvest socialističnim principom in te tudi z delom in peresom izvrševal. Mi pri Proletarcu razumemo in spoštujemo njegovo delo.

Anglija ne "mara" našega tobaka
Vsled pomanjkanja dolarjev v državni blagajni je Anglija ustavila kupovanje ameriškega tobaka, s čemer bo prihranila okrog \$20,000,000 na leto.

Tole mi ne gre v glavo?

Ako je grški narod res za rojalistično vlado in za kralja, čemu ne more grška rojalistična armada, ki šteje nad 100,000 z modernim ameriškim orožjem opremljenih mož premagati 13,000 grških gerilcev, to mi ni kakor ne gre v glavo! In ta grška armada in njena rojalistična vlada stane ameriške davkoplačevalce skupno z religijnimi dajatvami od 1944 dalje že eno in pol milijardo dolarjev!

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Pred nekaj dnevi sem brskal med starimi pismi in listinami in mi je prišlo pod roko precej zastarelo pismo datirano iz Turina, Italija junija leta 1913. Bilo je pisano s svinčnikom. Pisal mi ga je neki brivec, Čeh po rodu, s katerim sem se seznanil na zelo čuden način.

Jezeni leta 1912 ter pomladi 1913 sem se nahajal na Južnem Francoskem v zelo lepem mestu — Nici. Vreme je bilo toplo, mesto in okolica romantična, ali nekaj je bilo narobe, bil sem brez dela. Prve mesece sem nekako izhajal. S strogo odmerjeno hrano dvanajst sousov (dvanajst centov) dnevno, sem nekako preživel, ali končno sem se moral obrniti domov za pomoč. Sestra mi je pisala, da lahko dobim nekaj meni odmerjene dote, katero sem imel po materi. Ali ker še nisem bil polnoleten, sem se moral obrniti na glavarstvo in na avstrijskega konzulata. Po dolgem mešetanju sem prejel vsoto pet sto kron, kar je bilo v tedanji francoski valuti pet sto in petindvajset frankov. Ravno tri dni prej sem končno vendar dobil delo, ali s takšno vsoto denarja v žepu še misliti ni bilo, da bi delal. Odpeljal sem se še isto noč v Pariz.

V Parizu sem ostal tri dni. Odločil sem se, da odpotujem v London. Prijatelji, katerih sem imel precejšnje število so mi svetovali naj vzamem tretji razred na železnici do morja in na ladji pa drugi razred, na ta način bom prost zdravniške preiskave in drugih sitnosti ko prestopim angleško mejo. Prijatelj, ki je več let živel v Londonu mi je omenil, naj izstopim v Victoria kolodvoru.

Voz, ki nas je peljal v Dieppe, to je bilo mesto ukrcanja, je bil delno poln. Med vožnjo sem se seznanil z nekim tujcem, kateri mi je omenil, da je po rodu Čeh, in je na potu v London, kjer je že prej bival nekaj let. Ko smo končno dospeli v Dieppe, so nam, ki smo se vozili v tretjem razredu povedali, da moramo skozi zdravniško preiskavo in da se moramo izkazati z vsoto sto petindvajset frankov.

Čeh je bil v zadregi. Mislil je kakor sem mislil jaz, da z drugim razredom na ladji bova prosta te sitnosti. Vprašal me je, če mu morem začasno posoditi vsoto sto frankov. "Zakaj ne," sem mu odgovoril. "Saj je samo trenutno, ti jih dam takoj nazaj, ko bo komedija na meji gotova." Izstopivši z ladje, so nas uvrstili v dolgo vrsto. Predno smo izveleli naše kovece, sem mojega prijatelja Čeha izgubil. Kakor hitro sem bil gotov z zdravniško preiskavo, sem letel na peron, kjer so čakali vlaki za v London. Ali Čeha ni bilo nikjer. Spomnil sem se, da niti ne vem njegovega imena. Vedel sem samo, da je po poklicu brivec. Letal sem z voza v voz ali zastoj. Dospevši v London, sem gledal in iskal po prostornem Victoria kolodvoru, da bi ga uzi, toda zaman. Ni mi bilo ravno ugodno pri sru. Gledal sem moje oguljene rokave na suknjiču in mislil kaj vse bi lahko naredil s tistimi sto franki.

Minilo je kakšne tri tedne po tistem dogodku. Dobil sem že delo in skoro pozabil na tisto nezgodo. V soboto popoldan korakam po obljubljenem Charlotte streetu, v katere bližini sem stanoval, ko me nekdo naglo zagrabi za ramo. Obrnem se. Bil je Čeh in v roki je držal sto frankovski bankovec. Povedal mi je, da namerava odpotovati v Italijo in če hočem, lahko najamem njegovo sobo, kar sem pozneje tudi storil. Ko sem potem iskal pojasnil na krojaški uniji, so mi potrdili, da je v resnici neki tujec povpraševal po gotovem damskem krojaču, katerega imena pa ni poznal. Izročili so mi njegovo pismo. Par tednov po tistem mi je pisal iz Turina.

Ko čita človek dnevno o tatvinah, ropih in umorih, pa so

spomni nazaj na tak čuden namen poštenja, mu postane nekako dobro v duši. Če tudi se je to zgodilo že pred dolgo leti, mi je njegov obraz še natančno pred očmi. Upam, da mu gre dobro.

Pri nas
Komedijski vsi vrst v Washingtonu se nadaljuje. Ko si čital dnevna poročila o preiskavi glede Hollywoodskih komunistov, se ti je zdelo, da je revolucija že na pragu. Navadni ameriški človek res ni vedel v kakšni strahni nevarnosti se je nahajal, dokler niso tam pri "un-American" komiteju pronašli tiste zvite ljudi, kateri so dnevno vtikali komunistično propagando v ameriške filme.

Jaz, ki imam bolj grešno dušo in le bolj malo hodim v naše kinje — se od poročil o zaslišanjih nisem daleč pohujšal. Ali kaj pa tisti, kateri dnevno tiče v takih prostorih?

Ni čuda, da se ves svet norčuje iz nas.

Politično smo ravno tam kjer smo bili pred meseci. Kongres je sklican za mesec november. Njegova naloga bo menda "Marshallov plan", katerega bodo še formalizirali in pa preteča inflacija. Delavstvo, katero je največ prizadeto v tej vedno rastoči draginji, bo imelo bolj malo bese. Največ bo govorjenja o komunistični nevarnosti in o brezbrzičnosti ter lenobi Evropejcev, kateri žele ameriške podpore. O tem bodo imeli največje besede tisti senatorji in kongresniki, kateri so imeli priliko ogledati si Evropo v zadnjih mesecih. Da tukaj ne bo enotnega mišljenja, se lahko razume. Kdor je čital razna njihova poročila, v naših meščanskih listih bo to natančno razumel.

Naše gibanje
Zal mi je ko sem čital o boleznih našega urednika Zaitza. Upam, da se je že pozdravil, kajti Proletarec ga zelo potrebuje. Zelel bi, da mi vsi razumemo naporno delo, katerega ima naš urednik. Časih sam malo potožim. Jaz poznam sodr. Zaitza že več kot trideset let. Devetindvajset let že gara pri Proletarcu. Časih je bil urednik in upravnik obnem. Mislim, da ni nobenega med nami kateri bi za tako majhno denarno nagrado posvetil vse svoje življenje delavskemu listu.

Ni ga niti nasprotnika, kateri bi ne mogel priznati, da je on idealist, poštenjak, kateri je vse svoje življenje ostal zvest socialističnim principom in te tudi z delom in peresom izvrševal. Mi pri Proletarcu razumemo in spoštujemo njegovo delo.

PRIPovedNI DEL

VLADIMIR NAZOR:

NOVELE

Angel v zvoniku

I. Rodil sem se v mestecu na obali širokega morskega preliva.

Pred njim morje z jadrnicami in ladjami, ki vozijo mimo in ki — večinoma — sploh ne pristanejo; onstran večno modre vode vijoličasto kopno z dolgim gorskim grebenom; za mestecem skalnata otočna pokrajina, posajena z zelenjem vinskih gor in oljnih gajev.

Nisem ga videl od svojega petega ali šestega leta, toda se sedaj se ga spominjam.

Pomnim tudi marsikaj, kar sem v njem doživel.

Nekaj osamelih, toda jasnih slik, podobnih svetlim trenutkom meglenih, napol pozabljenih sanj, raste iz mojega spomina, na sivem morju pozabe leže ko majhni, s soncem obsijani otoki.

Oleandre vidim na majhnem dvorišču ob morju pred starinsko hišo, v kateri sem se rodil, in otrok se igra na njem.

Kopljem se, še ko črvič droban, na obrežju "Vrela", mati pa me gleda z okna bližnje hiše in vpije, ne vem, ali zares ali v šali: — Pod vodo, Vlado, pod vodo!

Sedim na klopi v dokaj prostorni sobi skupaj z drugimi otroki in sem ves prevzet od igre "marionet" na malem odru. Herlekin se je oblekel v pisano kockasto obleko, Pantaloni nosi bel plašč. Kolobina ima dolge rdeče lase in rožnata lica, in kadar govori, zdihuje z roko na srcu.

Toda meni je najljubši Frakanapa, krivonog človeček z veliko butico. Kar naprej otepa z nogami, udarja z njimi ob tla ko kozlič s parkeljci. Roga se zaljubljeni Kolobini in Pantaloni, vsakovrstne šale zbija s plašnim, toda bedastim Harlekinom. Ko pa Frakanapa pripoveduje, da ima preluknjan podplat in da je to nevednost odstranil na ta način, da je napravil skozi podplat še eno luknjo in mu sedaj voda skozi eno luknjo vdira v čevlje, skozi drugo pa takoj zopet odteka, se smejem tako od srca, da vsi ljudje okrog mene gledajo bolj vame kakor v samega Frakanapa.

Spominjam se tudi dveh poznih večerov, jasnih in polnih zvezd, pa vendar takih, da me je bil strah vsega prevzel.

Prvič smo gledali, kako nekaj plamti v temi nekje daleč, onstran preliva. Pravijo, da gori v velikem mestu lepo, še novo gledališče in da bo silni rdeči požar morda zajel vse mesto, pogoltnil vse hiše. Sapa vleče, nam pa se celo zdi, da je topla od tistega ognja in da prinaša do nas vonj po dimu in pogorišču.

Drugi večer pa smo opazovali

majhno, toda bleščečo repatico na jasnem nočnem nebu, tik nad hribi onstran preliva. Mislim sem na zvezdo, ki je Tri kralje vodila k malemu Jezušku. Rad bi se veselil repatice, toda odrasli okrog mene so govorili o njej ko onečem, kar nam ožnanja zlo in nesrečo. Z ladjami bo prišla ku-ga iz Levanta; kobilice bodo prihodnjo pomlad požrle vso setev in vinograde in lakota bo; Rusija bo dvignila mogočno vojsko nad Turke in sedem carjev se bo udarilo in vse matere bodo nosile črmino. Vse to poslušam, vsega prav za prav niti ne razumem, toda nekak strah me spreletava. Vedno močneje se oprijemljem materinega krila; prosim jo, naj me pelje domov, čeprav nisem zaspan. Ko pa ležem in zaspim, se mi zdi, da se je repatica v mojih očeh spre-menila v sabljo, s katere kapljajo debele krvave kaplje.

Taki spomini me še dandanašnji vežejo z mestecem, v katerem sem se rodil. Vsi po vrsti so podobni nočnim prebiskom. Eden pa je med njimi, ki še danes sije čist in jasen v mojem spominu. In z njim hočem začeti to svoje pripovedovanje.

2.

To se je zgodilo malo preden smo se od tam preselili v očetov domači kraj.

Takrat smo stanovali nedaleč od cerkve, ki je stala na poljanici nad trgov sredi mesta.

Dostikrat sem skrivaj odhajal z doma in se pritihtaplil do stezice nad poljanico, da bi gledal zvonik, križ na njegovem vrhu in uro s črnimi kazalci na zgornjem delu zidu. Skozi široke line tik pod streho si videl zvono-ve, ki so se včasih lesketavali v žarkih zahajajočega sonca.

Ničesar nisem raje poslušal kakor zvonjenje teh zvonov.

Takoj sem razločil glas velikega, srednjega in malega ali — kakor smo jim rekali — "Deda" in "Vnuka". Videl sem tudi vrvi, s katerimi so zvono-ve poganjali, in tudi to sem verjel, da z zajetnim in težkim "Dedom" zvoni samo nekaj sivolast stavec, z "Očetom" moški s črno brado, z "Vnukom" pa kak deček, morda mojih let.

Ker jih nikoli nisem videl, sem o njih marsikaj razmišljal. Stanovati ne morejo ne v cerkvi ne v tistem zvoniku brez oken in brez dimnika. Od nekd pridejo in opravijo svoje delo, pa zopet izginejo. "Vnuke" zvoni vsak večer za "Očetom". Deček prihaja torej z bradatim moškim in odzvonita zdravomariji. Ne dežja ne vetra se ne boji. Morda nosi oče sinčka na hrbtni ali pa v naročju in kar naprej

tako iz dneva v dan.

Vse to me je zanimalo, toda čudno se mi ni več zdelo, kajti vsaj dozdevalo se mi je, da sem že marsikaj odkril.

Nekaj pa je začelo zbujati v meni posebno radovednost; nekaj, o čemer nisem nikoli prej premišljal, ker na to nisem niti pazil.

Od časa do časa slišiš gori v zvoniku nekako nagibanje, čeprav se nobeden izmed zvonikov niti najmanj ne premakne.

Bim! Bim! Bim!

Ko da udarja bat enkrat, dvakrat, trikrat, pa celo dvanajstkrat po "Vnuku". Zvon prav tolikokrat zvonko zazveni, dasi se ne premakne ne vrv ne kaj drugega.

Stojim in čakam.

Čas beži. Rad bi že odšel, pa kar na lepem: zopet tišči glas: — Bim! Bim!

Spustim se pred zvonik, sedem pred zaprta vrata.

Znotraj je vse tiho.

Nič drugega ne slišim ko hrup ljudi spodaj na trgu in čivkanje vrabcev na cerkveni strehi.

Ce se ne bi igral s kamenčki, ki takole v pričakovanju celo zaspal na tistem pragu; pa se kar nenadoma oglasi nad mojo glavo:

— Bim! Bim! Bim!

Hitim gori. Toda zvonovi so zopet popolnoma mirni.

In prvič v življenju začutim, da je nekaj, kar je čudno in nas hkrati plaši.

Prvi mrak lega, oče pa je opazil, da sem pravkar prišel domov.

— Kje si pa bil? Marineta, pazi malo bolj na tega potepenca!

— Očka, kako to, da so vrata v zvonik zaprta; in nikogar ni v njem; zvonovi se ne majoje, pa se kljub temu oglašajo?

Sprva me ni razumel.

— Kako to? Oglašajo?

— Tako. Bim! Bim!

— Seveda. To ne zvoni. Ura. Ura bije v zvoniku.

— Kakšna ura je to?

Pripoveduje mi nekaj o tistem črnem krogu na gornjem delu zvonikovega zidu. O kazalcih in črnih prstih, ki se počasi pomikajo. O minutah, urah, četrtinkah.

A jaz ga ne razumem.

— Kdo pa nabija s kladivcem po "Vnuku"?

— Nihče. Mehanizem. Kladiv-

Vladimir Nazor

Sloviti hrvatski pesnik in pisatelj, eden največjih izmed hrvatskih književnikov, Vladimir Nazor, je bil med vojno v oslobodilni borbi. Star je nad 70 let.

Proletarce že nekaj tednov priobčuje njegove novele, ki jih je v slovenščini prevel Tone Potokar in jih je lani izdal v knjigi Slovenski knjižni zavod v Ljubljani.

Naš pesnik Oton Župančič ga je v težkih letih borbe za osvoboditev jugoslovanskih narodov obiskoval in še večkrat pa sta se shajala v njunih prejšnjih letih. Ob priliki izdaje te knjige mu je Župančič posvetil sledečo pesem:

NA POTI K POETU

Dan se nagiba, blizu že je mrak, pot se mi vleče, peša mi korak: nocoj težko da še dospel bi k njemu, ki vem, da moj obisk mu bil bi drag.

Še dosti nedognanih je prašanj! O, kaj še neizsanjanih je sanj! In marsikaj samo poet zagleda, ko bliskoma resnica plane vanj.

Je malo živih ran in bolečin? Nemara kje drag zakopan spomin bilo bi treba dvigniti iz brezna, prenesti ga v bodočnost iz davnin.

In bi bilo kot tolikokrat nekoč, ko z Ivanom na Rožniku vso noč sedela sva, da so nazadnje ptiči v pomenek nama vpleli se pojoc.

Ne, nič več ne dospem; mrak mi zastrl je svet in pot; sedaj se bom ozrl za prenočišče, tam v samotni izbi prižgal luč in njegovo knjigo odprl.

Vladimiru Nazoru posvetil Oton Župančič (26/5/46.)

DENARNIH MOGOTCEV JE MALO. A vendar kontrolirajo vse Zed. države gospodarsko in politično. Organiziranih delavcev (v unijah) je okrog 16 milijonov. A v volitvah niso več organizirani delavci temveč le sledilci kapitalističnih vodij republikanske in demokratske stranke. In delavstvo je v politiki tako nevedno, da niti sluti ne, kako ga šenejo pred sabo po mili volji.

divce. Vidiš, takole: "Bim! Bim! po zvonu. Vsako uro po en udarec več. Potem pa po en, dva, tri, štiri udarce vsakih petnajst minut. Prišel bo dan, ko boš vse to bolje razumel. Zdaj ne misli na to.

Pa ne morem, da ne bi mislil. In da ne bi mislil čisto po svoje.

Od očetovega pojasnjevanja mi je ostalo samo to, da nekako kladivce udarja po malem zvonu, po "Vnuku", in to tudi verjamem.

Toda kdo bi lezel tako visoko s kladivom v roki? Kdo bi mogel notri skozi zaklenjena vrata, vzpenjati se po nekajih stopnicah — če so res tam — v mracnem, ozkem zvoniku vse do vrha, do zvona, ki visi izpod stropa? Kaj takega ne zmorejo ne tisti starček, ne mož s črno brado, še manj dečko. In skozi line bi jih bil vsekakor kdaj videl.

— Mama, kdo naj bi to bil?

— Saj ti je očka sinoči povedal. Kladivce. Mehanizem.

— Mehanizem. Kaj je to?

— Očeta vprašaj. Nikar me več ne nadleguj s tem.

In odidem na pot. Gledam. Čakam.

(Dalje prihodnjič.)

Časnikarji dvomijo, da bodo Z. N. uspeli v svojih nalogah

Časnikarski poročevalci, ki so pridrženi skupščini Združenih narodov v Lake Successu, New York, so v poskusnem glasovanju o bodočnosti ZN izrazili dvom v uspeh te organizacije.

Zadevno glasovanje je vodila revija Newsweek. Pokazalo je, da se večina časnikarjev ne strinja s politiko državnega tajnika Marshalla zato, ker ni predložil skupščini ničesar konkretnega za uspešno sodelovanje. Rajši je pustil vso zadevo podrejenim delegatom, da se kavsajo z ruskimi delegati, katerim ne morejo priti do živca, ker jim niso kos.

Omenjena revija poroča, da 75 odstotkov časnikarjev dvomi v ohranitev ZN, da skupščina ne beleži nobenega uspeha. Nič manj kot 62 odstotkov časnikarjev je uverjena, da je ameriška zavezana politika oslabilala delo ZN, dočim je 40 odstotkov časnikarjev prepričanih, da ni ameriška politika pospešila niti svojih interesov.

Časnikarji so s 47 odstotki od-

glasovali, da je belgijski delegat Spaak največ doprinesel k "ugledu skupščine". To je lepo priznanje delegatu, ki pa zastopa le majhno državo, katere ne more izvajati odločilnega vpliva.

Glavna bitka v skupščini Združenih narodov se bje med ameriški in ruskimi zastopniki, vse ostale države in države pa so le "satelite" ene ali druge velesile.

Do sedaj ni skupščina pokazala še nobene odločnosti ali moči. Trumanova doktrina in Marshallov načrt — oba sta šla preko Združenih narodov! S tako politiko se nikakor ne more v skupščini pričakovati uspehov ne bodočnosti za Združene narode.

Oče Josipa Oblaka preminul

V Besemerju, Pa., je po kratki bolezni umrl Jakob Oblak, star 76 let, doma iz Črnega vrha nad Skofjo Loko. Bil je član ABZ. Bolan je bil teden dni.

Kako leto nazaj je z ženo v družbi svojega sina, vnukov in drugih sorodnikov ter prijateljev praznoval 50-letnico zakonskega življenja.

V Besemerju zapušča ženo, v Chicago pa sina Jožeta, ki je eden najdelavnejših društvenikov ter zelo dober agitator Proletarca.

Njemu in njegovi materi iskreno sožalje.

Suženjske razmere v Južni Afriki

Domaćinskim črncom in priseljenim Indijcem, ki tlačanijo angleškim in ameriškim gospodarjem v Južni Afriki, se obeta še več suženjskega dela. V Johannesburgu, Južna Afrika, je bilo naznanjeno, da je znana Morganova družba, ki ima svoj glavni stan v New Yorku in svojo glavno vejo v Londonu, organizirala novo kompanijo, South African Mines Selection, z glavnico \$10.000.000. Ta družba, ki je pod kontrolo angleških in ameriških korporacij, bo črpala bogastvo iz zlatih rudnikov in premogovnikov. Imela bo oblast nad tem bogastvom, poleg tega pa tudi nad proizvodnjo jekla in nad obširnimi zemljišči. Delavske razmere v tistem delu Južne Afrike so suženjske, delavci so brezpravnih, zaslužek brezpomemben, življenjski standard pa pod ničlo. Izkoriščanje delavskih mas je brez primere.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

NAŠE AKTIVNOSTI

Zbira ANNE BENIGER

V našem uradu imamo te dni "business as usual", vzliž odsotnosti urednika, ki je dne 12. oktobra težko obolel. Seveda je to pomenilo izredne napore za druge in kooperacijo vseh, ki so jo nam mogli dati, kar globoko cenimo. Upamo, da bo urednik Zaitz v kakem tedni spet na delu v uradu.

Gornje vrstice tudi pojasnijo našo zamudo v korespondenci, katere v teh tednih obilo prejmemo, največ od naših zastopnikov in prijateljev, ki so nabirali oglase v prihodnji letnik koledarja.

Anton Jankovich iz Clevelanda je spet dobil največ oglasov, med njimi mnogo novih. "Bilo je s tem veliko dela," pravi v pismu, "a sem zadovoljen z rezultatom." Mi tudi.

Louis Barborich iz Milwaukeeja, Martin Judnich iz Waukegana in Joe Korsič iz Detroita so tudi presegli svoj prejšnji rekord. Oziroma, iz pošiljatev razvidimo, da se je letos vsakdo nekoliko bolj potrudil pri tem delu kakor lani.

Poleg že omenjenih so poslali oglase v koledar sledede: Joseph Ambrozich, McKees Rocks, Pa.; Lowrenc Bajc, Fairport Harbor, O.; Peter Benedict, El Cajon, Calif.; Joseph Cvelbar, Sharon, Pa.; Frank Cvetan, Johnstown, Pa.; Frank Klune, Chisholm, Minn.; Jacob Kunstelj, Ely, Minn.; Joseph Oblak, Chicago, Ill.; Jacob Pavlič, Strabane, Pa.; Matt Praprotnik, Ely, Minn.; Geo. Smrekar, W. Aliquippa, Pa.; John Tancek, Youngstown, O.; Anton Udovič, La Salle, Ill.; John Vitez, Bridgeport, O.; Anton Zornik, Herminie, Pa.; John Zornik, Detroit, Mich.; Josephine Odar, Canton, O.; Mary Stroy, Indianapolis, Ind.; in Joseph Zavertnik, New York.

Ne dolgo tega smo prejeli od prijatelja lista pismo, v katerem pravi med drugim: "Sem čital, da naj dobi vsak naročnik listu do konca leta saj enega novega naročnika. Tako sem dal prijatelju Peterlinu par števil Proletarca in ker se mu je list dopadel, se je naročil nanj. Priloženo pošiljam \$3 za celo leto. Vas pozdravljam, John Shumrov, Renton, Wash."

Ta naročnik je s tem izvršil svojo dolžnost in napravil zadovoljstvo sebi, novemu naročniku in nam.

Naš stari naročnik, old timer Louis Britz, Houston, Pa., pravi: "Ker sem že več let zastopnik Proletarca, naročnine pa le redkokdaj pošiljem, vam prilagam novo naročnino za pošiljanje lista v Jugoslavijo. Hči moje sestre mi je pisala in se o novi Jugoslaviji prav pohvalno oziroma razveseljivo izražala. Pravi, da ni res, da so tako lačni kot vpijejo nasprotniki. Njeno pismo je zelo zanimivo. Mislim, da se ji bo Proletarec dopadel."

Mary Janešek, Port Washington, Wis., piše: "Priloženo pošiljam \$3 za mojo naročnino na Proletarca za celo leto. Prvotno ga mi je naročila na poskušnjo prijateljica Frances Skruke iz Sheboygana in se mi zelo dopade. Vam želim veliko novih naročnikov."

To je drugi slučaj uspešnega poskusa za pridobitev naročnika s tem, da se mu list najprvo naroči na poskušnjo. Namreč to sta dva uspešna poskusa Proletarčeve prijateljice Frances Skruke.

Izgleda, da bo mesec november v Chicago jako živahen. Največ v socialnem oziru.

Krožek Progresivnih Slovenk bo imel svojo redno mesečno sejo v Centru v sredo večer 5. novembra.

V nedeljo 9. novembra bo imel koncert pevski zbor France Prešeren. Vršil se bo v dvorani S. N. P. J. Pričetek popoldne.

Enako 9. nov. ob 10. dop. bo v Waukeganu konferenca Prosvetne matice in JSZ za wisconsinško-illinojsko okrožje. Čikaške delegati si bodo prizadevali, da se čimprej vrnejo in se udeležijo tudi Prešernove koncertne priredbe.

Tudi Ljubljana se spreminja v veliko "novo mesto"

Ze po prvi svetovni vojni se je Ljubljana začela otepati svoje starokopitnosti in misliti na moderniziranje.

Stari Rotovž, s Starim trgom, s Florijansko ulico, s Karlovsko cesto, pa z Zvonarjevo, in druge ulice iz davnih starih časov, zamenjuje nov del mesta, ki se pomika proti severu, na Posavje, proti Viču itd., dočim se starodavno središče pogloblja v pokoj. Ulice starega mesta so preokorne za promet, preozke za avtne prehode in tako se jih celo i branjeveke izogibajo.

Načrt za moderniziranje Ljubljane je bil izdelan že po prvi svetovni vojni in bil do precejšnje mere tudi dovršen. A sedanjí naravni pogon graditve novega mesta pa brzi proti Savi.

Ob Dolenjski cesti je sicer bilo zgrajenih v minulih dvajsetih letih mnogo hiš, istotako ob Ižanski cesti in na Barju, a je vse to malenkost v primeri z gradnjami novih stavb v posavskem predelu.

Delavska kmečka enotnost piše o graditvi nove Ljubljane med drugim sledeče:

V slovenski petletki zavzema ureditev Ljubljane posebno mesto. Pri gradbenem ministrstvu so ustanovili v ta namen poseben zavod, ki bo po njegovih načrtih Ljubljana preurejena v veliko moderno mesto.

Zavod je ostal pri reševanju načelnih vprašanj zvest zgodovinskemu razvoju mesta. Zato poleg dosedanje Ljubljane ne bodo ločeno gradili posebne nove Ljubljane ob Savi, ampak bodo sedanjo razvili v smeri proti severu. Njen center bo ostal na dosedanjem križišču med Jadranom in Srednjo Evropo, Balkanom in evropskim zapadom: med Tivolijem in Gradom. Na tem področju bodo v petletki zgradili palače prezidija Ljudske skupščine, predststva vlade in dveh ministrstev, več znanstvenih zavodov, laboratorijev in ene fakultete, dalje zgradbe klinične bolnice, Dečji in Mladinski dom, centralni državni arhiv, centralni invalidski dom in novo opero, pozneje pa še palačo Ljudske skupščine.

Ob Savi bodo zgradili velik stadion in šolo za fizikulturo. Zeleniška postaja se bo premaknila nekoliko proti severu in preurejena le za potniški promet s podvozom od Vodmata do Viča. Ljubljana bo dobila moderno pošto centralo. Stanovanjski del mesta bo premeščen na Ljubljansko polje, ki ga bo presekala glavni bulvar. Industrijski del mesta bo premaknjen proti Savi in preko nje. Ob njem bo speljana nova železniška tovorna proga. Iz mesta bodo vodile modernizirane ceste proti Dunaju, Zagrebu in Beogradu, Trstu in v Alpe. Nova medicinska fakulteta bo zgrajena ob Savi onkraj Tacna. Nespremenjen bo ostal v glavnem del mesta na Mirju in Rožni dolini. Okrog mesta bodo uredili pas zelenja od Šmarne gore preko šentvidskih gričev proti Brezovici, preko Mestnega loga in čez Golovec.

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej.

ZA LČONE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 6707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvemši Chicago) in Kanado
\$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in
Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inosemetstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

MOLČEČE LJUDSTVO GOVORI

Vtisi Roberta St. Johna o Jugoslaviji

MIRKO G. KUHEL

(Konec.)

"Tudi na to lahko odgovorim," je dejal St. John, otrnil pepel s cigarete in puhal mogočen oblak dima mimo najinih glav. "Sicer te številke ne veljajo za vse republike enako, vendar pa kažejo splošno razpoloženje ljudstva do Titove vlade. Kar se mladine tiče, lahko rečem, da je 70% vsega ljudstva absolutno za sedanji režim in sedanji sistem; potem je kakih 20% ljudi, ki so indiferentni in jim je prav vseeno, kakšno vlado imajo in kdo jim vlada. Rekel bi, da so to večinoma mali trgovci in obrtniki in podobni — takozvani srednji sloj. No, potem je pa kakih 10% prebivalstva, ki se odločno ne strinjajo z vlado in ji nagajajo. Med temi so zlasti večji posestniki in kmetje, kakor tudi trdni klerikalci, ki so jim razne državne reforme stopile na prste in ki še vedno poslušajo glas preteklosti in pa duhovščino. Najbolj pa se narod navdušuje za sedanjo vlado v pokrajinah, ki so bile tradicionalno nazadnjaške in kjer so se sedaj izvršile velikanske vidne izpremembe na polju gospodarstva, industrije, delavske in socialne politike in tako dalje. To velja zlasti za Bosno in Hercegovino, za Črno goro, za južno Srbijo, Makedonijo in nekatere ubožane dele Hrvaške, kjer je bil narod vedno zatiran in izkoriščen."

"Izpustili ste Slovenijo. Kako je tam?" sem posegel vmes.

"Tudi v Sloveniji je navdušenje veliko," je odgovoril St. John bolj premišljeno, "toda zdi se mi, da ne v tisti meri kot v južnih delih države. To bi menda pojasnil na ta način, ako rečem, da je bila Slovenija pred vojno najbolj industrializirana del Jugoslavije, in dasi se je industrija zopet postavila na noge in se gradi veliko število novih težkih in lahkih tovarn, hidrocentral in tako naprej, Slovenci po mojem mnenju ne čutijo spremembe toliko kot ljudje v krajih, ki so vedno zaostajali in katerim se sedaj privikrat v zgodovini nudi prilika za domače izkoriščanje njihovega naravnega bogastva. Za te kraje se odpira široko popolnoma nov svet in novo življenje. Poleg tega pa v Sloveniji opozicija vedno nagaja. In največjo zaslonbo uživa v cerkvenih krogih in v tujini. Zdi se mi pa, da država ne poklada toliko pažnje stari generaciji, temveč mladini, ki bo bodočnost vse dežele. Tudi življenjske razmere v Sloveniji so boljše kot v mnogih drugih delih Jugoslavije, vsled tega mora Slovenijo pomagati tam, kjer nastaja potreba. To pa nekatere nimajo. Ni treba misliti, da jaz osebno odobravam vse zakone in se strinjam z vsakim ukrepom, ki ga naloži Titova vlada. Morda zato ne, ker nisem bil v partizanih, ker nisem strašil štiri leta ali več pod milim nebom in se potikal po gozdovih in gorovjih kot preganjana divja zver; morda zato ne, ker nisem bil žrtev fašističnega bar-

barstva in se nisem boril brez orožja in opreme proti nadstevilnejšemu sovražniku; ker nisem videl požiganja vasi in streljanje nedolžnih talcev, internacije na tisoče in tisoče otrok, žena in starčkov, kojih očetje, možje, sinovi in hčere so preli-vali kri in umirali v partizanskih gozdovih; morda zato ne, ker nisem videl in občutil nečloveškega nasilja nemškega in italijanskega okupatorja, ostudnega izdajstva domačih podre-pnikov in bivših voditeljev izko-riščanega ljudstva; morda zato ne, ker nisem popolnoma razumeval stare Jugoslavije, starih razmer in stoletnih težnj jugo-slovanskih narodov; morda zato ne, ker nisem Slovenec, ker nisem Jugoslovčan, ker nisem Slovan. Na stvari gledam kot Ameri-kanec in presojam dobro ali slabo le iz ameriškega vidika. Jugoslavija ni Amerika, kot Amerika ni Jugoslavija. Napake delamo vsi. Najbrž je tudi Ju-goslavija upravičena do svojih in se bo iz napak učila. Sicer pa tega zadnje čase ne primanjku-je tudi pri nas."

"Kako je ljudstvo reagiralo glede sodnega postopanja proti Furlanu in Snojcu?" je vprašal Adamič.

"Da vama povem resnico, za-veda me ni zanimala. Poznal ni-sem ne enega ne drugega. Kon-cem konca je to bolj vaša nego moja zadeva. Usojal pa bi se re-či, da je sodnijska postopala pre-cej milostno. V Ameriki bi za ve-leizdajo taki ljudje dobili kro-gljo v glavo."

St. John je govoril še o raz-nih zanimivih dogodkih v Ju-go-slaviji in domačih zadevah, to-đa točasno ga je posebno zani-mala njegova nova knjiga. Pri-povedoval je tudi o svojih pre-davanjih, ki jih bo imel po raz-nih mestih to jesen in zimo in na katerih bo razpravljal o svoj-jih vtisih na Balkanu. Z velikim zanimanjem je pripovedoval o zbirki fotografij, ki mu jih je v zameno za objavljen fotograf-ske potrebščine izročil slovenski fotograf po imenu Fajfer. Ta zbirka obsega okrog 30 poveča-nih slik, ki so po njegovem mne-nju ne samo tehnično perfek-tno, temveč imajo še eno značil-nost tretje dimenzije. Te slike bo razstavil v zvezi s svojimi predavanji. Obljubil pa mi je, da jih bo enkrat pozneje posodil tudi SANSu.

Pogovor je zanesel na sodob-ne ameriške zadeve in nato zo-pet na politična vprašanja. St. John se je pozorno obrnil proti Adamiču in rekel:

"Ali ti je znan slučaj bivšega ameriškega veleposlanika v Beogradu, Richarda C. Pattersona in The Saturday Evening Post-a? Ne? Poslušaj! Uredniš-vo tega tednika se je obrnilo na Pattersona, da napiše serijo šestih člankov o Jugoslaviji. Saj veš, kakšna naj bi bila vsebina. Preskrbeli so tudi primernega pisca (ghost writer), ki je v Pat-tersonovemu imenu napisal v strogem tonu to, kar je on že javno govoril proti Jugoslaviji. Plačali so mu \$3.000. Patterson je ponudbo sprejel. Ko so mu

pa bili predloženi v pregled in odobrilo že izgotovljeni članki, se je Patterson uprl. Zahteval je popravek tistega dela "njego-ve" politične analize Jugoslavije, kjer je najeti pisec oklevetal maršala Tita in ga oblatil tudi kot osebo. Dasi je Patterson na-padal Jugoslavijo zaradi "komu-nizma" in kritiziral Tita za-radi njegovega političnega pre-pričanja, ga kot osebo in človeka vseeno globoko čista-ter ga smatra za velikega gentlemana. Posebno se je upirala tudi gos-pa Pattersonova. Zahteva po po-pravku pa ni soglašala z glav-nim namenom uredništva in je uredništvo ni sprejelo. Članki niso bili objavljeni in tri tisoč dolarjev je bilo vrženih proč. Zame je važno dejstvo, da se je celo eden izmed najhujših na-sprotnikov Jugoslavije zoper-stavil biti orodje propagande. In ta slučaj je zopet dokaz, dasi ze-lo tajen, da se opozicija proti Ju-goslaviji poslužuje vseh mogo-čih načinov, vključni laži in o-sebnih obrekovanje in kleveta-nje, da zatire kakršno koli pri-jateljsko razpoloženje ameriške-ga ljudstva napram Jugoslaviji ter tako uglaadi pot za še nadalj-njo postopanje proti interesom Titove Jugoslavije."

St. John je prižgal novo ciga-reto. Opazil pa je, da je Adamič pogledal na uro ter me pogle-dal. S tem je opozoril na drugi sestanek, ki sva ga imela pol ure kasneje. Pogladil si je nekoliko razmršeno brado in se zasme-jal.

"Vidita tole brado? Pustil sem jo rasti zaradi ugodnosti med vojno. Kar privadil sem se je. V Jugoslaviji pa brade men-da niso preveč na dobrem glasu. Nekega dne sem korakal po pra-niši cesti, pa prihrčim mimo moje glave precej debel kamen. Po-gledal sem na okrog in opazil fantička, ki je stal nad cesto ob robu grma, kazal s prstom name in kričal: Četnik! Četnik! Zgleda, da četniki niso kaj pri-ljubljani! Ob prihodu v Mace-donijo me je skrbelo glede pri-jave denarja. Uvažanje tuje va-lute v evropske države je zelo omejeno in podvrženo konfiska-ciji in strogim kaznim. V Ju-go-slaviji ni v tem oziru nič hujše, oziroma slabše, kajti neprijav-ljena tuja valuta lahko najde-pota na črno borzo. Proti črni borzi pa se Jugoslavija bori z zobmi in nohti. Nerodnosti pa se zgodi, če eden ni vajen doma-čega jezika. To težavo sem izku-sil jaz. Seveda, veliko je zakri-tila moja brada, za katero bi se lahko skrival kak grški špijon. No, nekatere take občutke sem imel, ko so me vojaki na meji precej čudno ogledovali. Po dol-gem čakanju, vročini, žeji, kru-ljenju v želodcu in utrujenosti me je vendar rešilo priporočilno pismo. Ves ta čas je hodil za ma-no vojak in si polnil želodec in tolažil suho grlo na moj račun. Hotel sem se mu prikupiti. Kas-neje pa sem zvedel, da sploh stražnika imel nisem, temveč da se mi je dotični vojak pridru-žil iz same radovednosti in se mu je moja gostoljubnost in ne-prenehna napitnina toliko pri-ljubila, da mi je sledil kot kužek svojemu gosposdarju... Po Slo-veniji sta me nekaj časa spre-mljala Božidar Jakac, akademski slikar — o tebi, Louis, je veliko govoril in te smatra za velikega dobrotnika tvoje rojstne dežele — in Albert Rejec, ki je tudi zelo fin dečko. Govoril sem tudi s tvojimi sorodniki. Veliko jih je..."

Adamič je pojasnil, da je do-bil iz Slovenije umetniško sliko svoje matere, ki so jo naslikali mladi slovenski umetniki kot darilo in spomin za njegovo de-lo v prid nove Jugoslavije v Ameriki. Nekaj bi jih imelo priti v Ameriko v jeseni 1948 ob času Ameriškega slovenskega kongresa, pa so jim ameriške oblasti odklonile ameriške vize. "Predno se razidemo," je de-jal Robert St. John še stoji, "naj rečem še to: Slišal sem že mnogo, kako postajajo Ju-goslo-vani ameriški državljani, toda še nobenkrat ne, da bi kak Američan zaprosil za ju-goslo-vansko državljanstvo. Najbrž, da tudi meni tega ne bo treba."

Adamič je pojasnil, da je do-bil iz Slovenije umetniško sliko svoje matere, ki so jo naslikali mladi slovenski umetniki kot darilo in spomin za njegovo de-lo v prid nove Jugoslavije v Ameriki. Nekaj bi jih imelo priti v Ameriko v jeseni 1948 ob času Ameriškega slovenskega kongresa, pa so jim ameriške oblasti odklonile ameriške vize. "Predno se razidemo," je de-jal Robert St. John še stoji, "naj rečem še to: Slišal sem že mnogo, kako postajajo Ju-goslo-vani ameriški državljani, toda še nobenkrat ne, da bi kak Američan zaprosil za ju-goslo-vansko državljanstvo. Najbrž, da tudi meni tega ne bo treba."

V NEMSKI BRIVNICI: "Poglej kaj se dogaja, von Fritz, Američani pošiljajo dolare nemški industriji, Angličani pa Jude v Bergen-Belsen. Ja, kmalu bo tako kot prej v starih časih!"

Toda če bi kdaj moral izbrati novo državljanstvo, tedaj bi postal Jugoslovčan!"

Zaključne besede Roberta St. Johna so me iznenadile, če hočem milo izraziti svoje veliko začudenje. Nehote sem se še enkrat ozrl v njegove plavosive oči, ako se morda mož ne šali. Toda njegove resne oči so zrle mirno v moje in imel sem globok občutek, da ta napredni človek ni izgovoril teh pomembnih besed kar tja v en dan, da je o tem premišljal že prej in da so posledica globokih vtisov, ki jih je prinesel iz Jugoslavije.

"...tedaj bi postal Jugoslo-van!" je največji kompliment novi Jugoslaviji iz ust Ameri-kanca, kar sem jih še slišal.

Ko smo se poslovili in sva z Adamičem odšla iz hladnega fójerja hotela Algonquin ter se peljala severno po Fifth Ave-nueji, so se mi misli nehotе zo-pet povrnila na slučaj bivšega veleposlanika Pattersona. Nika-kor mi ni šlo v glavo, čemu bi se Patterson kar nenadoma zoper-stavil temu velikemu sobotne-mu tedniku in postal branitelj časti maršala Tita. To se ni prav nič zlagalo z njegovim prej-šnjim nastopanjem, s katerim je spravljal v zadrego celo dr-žavni departament in je bilo tre-ba iznajti izgovore, da je bila njegova govorniška tura preki-njena. In na misel so mi prišle St. Johnove besede: Posebno se je tudi upirala gospa Patterson-ova. Danes pa se mi postavlja v mislih še drugo vprašanje: Ali hi morda gospa imela več oprav-ka pri odklenitvi klevetanja o maršalu Titu nego gospod? Kdo ve?

Adamič se je prebudit iz za-mišljenosti: "No, kako se ti je dopadel sestanek s Svetim Ja-nezom?"

"The Silent People Speak," sem mu odgovoril v angleščini.

Zanimanje po svetu za graditev proge Samac-Sarajevo

Na progi Samac-Sarajevo je delalo skozi poletje okrog 60.000 mladih oseb. Mnogi so se za-posleni in bodo dokler ne bo ta širokotirna železnica dograjena. Med to mladino je bilo tudi ti-soče fantov in deklet iz drugih dežel v Evropi in nekaj celo z drugih kontinentov.

Ta eksperiment je opisal v svojem predavanju v Manches-tru znani angleški publicist Ewart V. Tempest, ki je dejal med drugim:

Kaj nam vzbuja v današnji Evropi največje upanje? Na to vprašanje odgovorjam: 60.000 mladincev in mladink, ki zdaj prostovoljno delajo na 237 km železniške proge od Samca do Sarajeva v Jugoslaviji.

Moj svet ciniku in pesimistu se glasi: Vzemim dopust! Kreni iz Sarajeva z jeepom, se rajši pa peš, (če imaš čas za to), in pre-člej vse ob progi. Če si mlad, se boš pridružil delavcem, če si star ali mlad, pa boš ozdravljen od svojega pesimizma.

Mladinska proga postaja sim-bol vsega tistega, kar lahko stvo-rijo navdušeni mladinci. Zgra-ditev proge bo prispevala k raz-voju osrednje Bosne in bo po-magala dovažati rudna boga-stva iz oddaljenih bosanskih do-lin do proge Zagreb-Beograd. V

dolinah, po katerih teče proga, je dovolj premoga za oskrbo vse države. Toda razen tretjevrstne ceste je vzdrževala tod promet samo ozkotirna železnica. Zgra-ditev proge normalne širine je bila neobhodno potrebna. Mla-dinske organizacije so se prosto-voljno javile za to delo. To je bila pogumna gesta, čeprav so mnogi strokovnjaki menili, da je nepremišljena.

Priznavam, tudi sam sem pri-šel v Jugoslavijo dokaj skepti-čen. Vrednost prostovoljnega dela takšnega obsega se mi je zdelo dvomljivo. Potoval sem vzdolž velikega dela proge ter se prosto razgovarjal ne le s protovoljnimi delavci, ampak tudi s strokovnjaki. Zdej vem, da bo proga zgrajena in da bo imela velik pomen za Jugosla-vijo.

Delo se je začelo letos v apri-lu in bi moralo biti dovršeno do 29. novembra, toda mnogo zna-menj kaže, da bo končano prej. Ko sem bil na progi, je delalo tam 60 tisoč delavcev, med nji-mi 2000 prostovoljcev iz Av-stralije, Albanije, Bolgarije, Danske, Francije, Grške, Mad-žarske, Italije, Palestine in Švedske. Do dovršitve del se bo izmenjajo na progi 200 tisoč prostovoljcev, ki bodo delali po dva meseca. Delavci stanujejo v šotorih, nosijo delovno obleko, so dobro hranjeni, ne prejemajo pa nobenega plačila. Delo je te-žko, vročina velika. Podnebje pa je zdravo, kraji so krasni, organizacija dobra. Med mla-dinci, ki kažejo mnogo zdrave-ga smisla, vlada tovariško vzdu-sje.

Dekleta so zaposlena večino-ma tam, kjer je delo manj kom-plicirano. Delajo tudi v kanti-nah in na vrtovih, kjer goje po-vrtnino. V glavnem je število mladink enako številu mladincev. Vprašal sem skupino dek-let pri precej težkem delu, ka-ko ga zmagujejo. Ko so jim pre-vedli moje vprašanje, so se sme-jale. Ozrl sem se po njih-ovih mišičastih rokah in nogah, po njihovih s soncem ožganih vitkih telesih, in bilo mi je ja-sno, da moje vprašanje ne po-trebuje odgovora.

Kakšna tretjina prebivalcev Bosne je muslimanske vere. Na tisoče muslimanskih deklet dela na progi. To je samo ob sebi največja revolucija. Povsod od-lagajo pajčolane, ki jim pravijo "feredže". Geslo na mladinski progi je: "Gradimo progno in se-be." To se nanaša posebno na muslimanke. Z ženo sva preno-čevala v Zenici, kjer nam je go-spodinja dejala: "Prestara sem za delo na progi, zato sem dala na razpolago za vas to sobo." In res, soba je bila krasna, zelo či-sta, z množino orietalskih pre-prog.

Jugoslovanski prostovoljni de-stovoljniki delavci si posvečajo eno uro dnevnega časa prosvet-nemu delu. Povsod je videti skupine moških in žensk, ki se uče čitati in pisati. Tako se bo blizu 20 tisoč nepismenih med delom naučilo čitati in pisati. Profesori vseh jugoslovanskih univerz predavajo na progi svo-je predmete. Vsa gledališča in vsi orkestri imajo tu nastope in koncerte, tako da je proga pravicata šola napredne vzgoje. Delo na progi je razdeljeno na enajst sektorjev s posebnim strokovnim osebjem. Poleg tega

obstoji za vsak sektor nadzorni odbor mladine, ki odgovarja za prehrano, nastanitev in za kulturno prosvetno delo. Dva me-seca sta običajna doba za pro-stovoljno delo in približno po-lovica delavcev se izmenja vsak mesec, polovica po jih ostane, da dajejo novodošlim napotke za

delo. V juliju in avgustu zame-njujejo dijaki kmete, ki morajo biti ob tem času doma zaradi žetve. V mestih se javlja za delo več prostovoljcev, kakor jih je mogoče zaposliti. Proga ima tu-di svojo pesem z ritmom dela: Titova mladina se bori proti le-nobl.

NAŠIM KRAŠEVCEM V POZDRAV

Le vstani, uborni narod moj, do danes v prah teptan, pepeln dan in dan več tvoj, tvoj je — vstajenja dan!

Simon Gregorčič.
Besede "Goriškega slavka" so se uresničile, kakor se ures-niči vsaka velika, pravična stvar, v katero narod veruje, za katero narod žrtve doprinaša, za katero se narod bori.

Ta del slovenskega naroda, ki je pretrpel najhujše muke dolgoletne okupacije, ki se je pre-koval v srđiti borbi za svoje os-novne narodove pravice, ki je vodil neizprosno borbo proti najbolj okrutni miselnosti vseh časov, proti nečloveškemu, na-dutemu, barbarskemu fašizmu Mussolinijevih črnih srajc, proti armadi banditov, ki so gledale človeka le v Italijanu, v drugo-rodcu pa na pol žival, je kon-čno dovojeval svojo zmago. Zdej je spojen z nami, je med nami, je naš! Pozdravljeni naši dragi bratje in sestre, naš naj-bolj zvesti rod izpod Postojne, Idrije, Vipave, Tolmina, Seža-ne, Kobarida in od vsepovsod, kjer vas je kalila kraška burja in žgalo vroče primorsko sonce, pozdravljeni rod tolimskih pun-tarjev, rod Simona Gregorčiča, Srečka Kosovega, Franceta Bev-ka, Srebrniča, Vojka, rod neu-strahanih borcev in plemenitih patriotov!

Kresovi gore po naših gorah, zastave vihrajo, pesmi odmeva-jo od vasi do vasi, brat brata sklepa v objem od sreče in po-nosa biti resničen državljan skupne, ljube nove Jugoslavi-je in vsi narodi od Soče do Oh-rida, ki so se borili prav tako tudi za vas, ljubi zvesti Krašev-ci, kakor ste se tudi vi zanje, rajajo danes v veselju, da ste med nami, da ste z nami za vse čase spojeni na življenje in smrt.

Pod Nanosom je mati ovenča-la grob svojega sina partizana; dekleta so nanosila rož na sku-pen grob borcev. Ne vedo za njih imena, le povedati znajo, da je bil eden doma iz Like, drugi iz Maribora, tretji iz Bo-sne, četrti pa izpod Urala in da so se borili za to majhno, ne-znatno kraško vas prav tako go-reče in hrabro kakor sin kraške matere.

In zato, ker je tako rasla na-ša skupna sreča, je toliko večja naša ljubezen, ki nas vse veže v mogočno ljudsko fronto, v eno samo ljudsko armado, ki bo zna-la vselej in proti vsakemu bra-niti velike pridobitve naše skup-ne borbe.

Se nismo prav vsi pod eno streho! Sovražniki naše mogo-čne skupnosti so nam zaprli okno v svet, so nam zgradili morje in naše ribiče in spet potegnili meje čez kočke naše zemlje. Mi vsi se zavedamo, kolikšen strah je med imperialisti vsega sveta, kadar ljudstvo govori, strah pred tistimi deželami, kjer ljudstvo vlada. Toda čeprav je

v tem trenutku tako in čeprav lega ob teh dneh senca bridko-sti čez naše veselje, vemo in ču-timo, da se ne bomo nikdar in nikoli odrekli naši zemlji in na-šim ljudem, ki jih niso pustili k nam. Mi trdno verujemo v pravično stvar in vemo, da je imperializem zloben, pogolten, krut in nepravilen. Vemo pa tu-di, da je ni sile od ljudske sile, kadar je delovno ljudstvo eno-tno in borbeno.

(Iz "Delavske enotnosti".)

Pričevanje števil v Jugoslaviji

Poročilo zvezne načrtna ko-misije o izvršitvi državnega go-spodarskega plana za prvo pol-letje 1947 omogoča spoznanje uspehov, ki so bili doseženi v prvem polletju prvega planske-ga leta. Statistični podatki ka-žejo, da je celotna izvedba splo-šnega državnega plana dohod-kov preokarčila planirani rezul-tat za 8%. Dohodki letošnjega prvega polletja presegajo izdat-ke za šest milijard. Ta finančni uspeh priča o ustvarjalni in go-spodarski sili nove Jugoslavije. Hkrati pa nas prepričuje, kako smešna in neutemeljena so bila pričakovanja raznih skeptikov v državi in v inozemstvu. Izvrši-tev proizvodnega načrta zvezne, skupne državne proizvodnje je preokarčila predvidene rezulta-te. V industrijski in rudarski proizvodnji je izpolnjen načrt s 103%, v proizvodnji lesa pa celo s 114%. Na podlagi stati-stičnih navedb planskega proiz-vodnega programa se lahko ugo-tovi, da je letošnja zvezna pro-izvodnja v primeri z lanskano presegala celotno za najmanj 50%. Glede na republiško pro-izvodnjo v letu 1946 je republi-ška proizvodnja v letošnjem pr-vem polletju izkazala isti tem-po napredka kakor zvezna pro-izvodnja. Prepričljive uspehe kaže tudi kmetijska proizvodnja, saj izkazuje izpolnitev načrta za kmetijstvo v letošnjem prvem polletju 100% uspeh. Ta-ko so tudi v kmetijstvu z nezna-tno razliko 3% dosegli predvoj-no stanje. Ta velika delovna zmaga v kmetijstvu je temeljito razpršila domneve vseh onih "strokovnjakov", ki so napove-dovali zmanjšanje setvene povr-šine. Seveda so se pokazale tudi nekatere pomanjkljivosti, kar je spričo ogromnih nalog petlet-ke povsem umljivo. Glavno je, da so te pomanjkljivosti ugo-tovljene. Nova Jugoslavija je doslej že večkrat dokazala, da računa s pomanjkljivostmi in da ume te pomanjkljivosti odstra-niti. Jugoslovanski narodi izpo-vedujejo ob vidnih uspehih Pet-letnega plana svoje prepričanje v svetlo perspektivo bodočnosti, ki si jo hočejo priboriti vzgled-nim sodelovanjem pri izpolnje-vanju nalog petletke.

Farmski dohodki so se povečali

Poljedelski departament na-znanja, da bodo letos skupni farmski dohodki znašali več ko 34 milijard dolarjev (\$34.300.000.000), kar predstavlja nov rekord v dohodkih iz te katego-rije.

Ljudje božji, ljubite se, kajti kdo za zlodja bi vas sicer imel rad!—Voltaire.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

We Keep on Paying

A guy with a silly little mustache started preaching a sermon of hate against the Jews, at the same time telling his fanatical followers that they were of a "super" race.

Later, he started out to conquer the world, with the help of the Italians and the Japanese.

The first chapter of what followed was written in blood and sweat and tears. It was the horrible story of mechanized war—conflict that ended with the dropping of atomic bombs.

We're writing the second chapter now, and the first few pages make unpleasant reading. Except for details of the shooting, they're little different from the earlier pages.

Millions of persons throughout the world are suffering from hunger and thousands are actually starving.

There is armed conflict in China, and the Dutch East Indies resemble a powder keg.

Europe is torn apart by ideological conflict. The Russian bloc and the U. S.-British bloc are tearing verbally at each other's throats—and sitting on the sidelines are those who say we're heading for another major war.

In our own country the desire for profit and power has led us into a dangerous economic situation. Inflation is here and it is becoming worse.

Historians will certainly record the 1940's as an era in which man threatened to destroy himself as a result of his own stupidity.

Isn't it time for our leaders to engage in a bit of that old-fashioned business known as soul-searching? Isn't it time for us to demand that the greedy few cease profiteering on the miseries of a sick world?

For years and perhaps generations to come we'll keep on paying for the last war. We'll pay and pay and pay—and we expect to.

But it's too much to ask that we pay with interest and that some be permitted to reap huge profits from the transaction. That's rubbing too much salt into our open wounds!—CIO News.

Stop Gambling in Necessities of Life

In every quarter it seems to be conceded that the grain gamblers on the various commodity exchanges are responsible to a material extent for the fantastic increase in the cost of living. Senator Flanders, conservative Republican from Vermont, chairman of a Senate investigating committee, has reached that conclusion. President Truman, who is certainly in a position to get all the facts, agrees with Senator Flanders and calls on the commodity exchanges to raise their margins to 33 1/2 per cent.

That will help—a little, but very, very little. So little, in fact, that the grain gamblers have made the "grand gesture" and accepted the President's proposal, just as the brewers and distillers have agreed up a little on their consumption of grains needed for hungry people in this country and abroad.

LABOR is sorry that the President didn't go much farther. Gambling in necessities of life should be definitely prohibited by law. It is absurd to permit a group of men, calling themselves "brokers," but who deserve a much harsher title, to determine the price the farmer shall receive and the price the consumer shall pay.—Labor.

AMERICANS HAVE GOOD GROUND TO SUSPECT . . .

By RAYMONR F. HOFSES

When propaganda for food conservation is angled toward starving people there is no doubt that most Americans will be reconciled to sacrifice. However, when that is all that the administration propagandists talk about Americans have good grounds to suspect that there is something rotten about the whole business.

I, for one, am willing to cooperate. But it isn't cooperation when I and the rest of the nation do something merely because we are told to do it without knowing the "how" and "who" and the basic "why" of things. Such blind agreement to a "plan" which, so far as the people are concerned, isn't a plan at all because they don't know anything except what they are told, is not cooperation but regimentation.

I have yet to hear a good reason why anybody should eat short on eggs and poultry, for example, when there are millions of pounds of both in government storage.

By "good reason" I mean a reason that fits with the appeal to humanity with which propagandists Charles Luckman and the policy-makers behind him are herding the people into a dietary blind alley where they can get pig knuckles but not pork chops.

There are reasons for that sort of thing which are "good" from the standpoint of capitalist economics and class privilege. But that is not what we are being told about.

It would be at least honest if Truman and the rest would tell the people that the profit system can't afford to throw government surpluses upon the market because that would have the effect of reducing prices and the capitalist economy can't afford to permit dollars to be valuable for the reason that it owes so many of them.

There are many questions raised, but none are answered.

How will it help us to send grain to starving people if we don't permit the American people to eat the animals that eat more grain than human beings eat.

By what channels do American supplies reach the bellies of

hungry foreigners? With UNRRA abandoned, it seems logical that somewhere along the line other than American authorities handle the distribution. Who does the handling? How do they get possession of the food? Is it being sold or given away? Do the individuals who eat it in the end get it for nothing or do they pay somebody who makes a profit out of the deal?

Who knows? I don't. All I know is that I am being asked to "voluntarily" reduce my eating standards and that pressure is being applied on all sides to make "voluntary" a weasel word.

There are questions that should be asked by the people who are urged to practice self-denial.

Since we have food control, why not have price control along with it? That, at least, would be a gesture in the direction of preventing profiteering upon the misery of Europeans and the humanity of Americans.

Since we are to be rationed, why not make rationing official—and effective? That would fit with protestations of "humanity" by assuring that those who have plenty of money can not buy everything they want while working class families are insulted by being asked to buy less after high prices have depressed their buying to the privation level.

The manner in which the American people are being straitjacketed in the name of "humanity" is a preview of what will happen to individual freedom in any nation which permits its economy to come under government control without at the same time scrapping private ownership and the private-profit motive.

The Real Creditor

"Young man," the doctor exclaimed to his rapidly convalescing patient, "you owe your remarkable recovery to your wife's tender care."

"Glad to hear you admit it, doctor," came the cheerful rejoinder. "That being the case, I'll just make out the check to the little woman!"

THE MARCH OF LABOR

When Are the Railroads of This Country YOUR Railroads?

When the "Stooges" Picked by the Big Bankers Wish to Put Something Over; Let's Place Mr. Young on the Stand

"You and YOUR Railroads." Every day, when you pick up your paper, that line catches your eye. "You and YOUR Railroads." You find it in an "ad," a big one, paid for by the Association of American Railroads, or some other propaganda agency with high-priced personnel and elaborate offices in Chicago, New York, or Washington.

You rub your eyes. It's the first time you ever knew these were your railroads. Well, don't permit your blood pressure to go up. They're not your railroads. The high-gear propagandaists are just "kidding" you.

They always do that when they are trying to put over something.

A short time ago they used the slogan when they were trying to get the railroads exempted from Uncle Sam's anti-trust laws.

Again they were telling you about your railroads when they wished to emasculate the Crosser amendments to the Railroad Retirement law.

Then they went after a big boost in freight and passenger rates, and they were once more talking about your railroads.

Just now, they are endeavoring to convince you that the Engineers, Firemen and Enginemen, Conductors, Trainmen and Switchmen—the railroad workers who run American trains and who have done a job which has challenged the admiration of the world—are trying to "change the rules," and add a billion dollars a year to the cost of operating your railroads. Of course, that's a brazen lie, as every railroad official and every railroad worker knows.

But, for the moment, let's talk about your railroads.

Who owns the railroads of the United States? That's easy. The men and women who have put their money into the stocks and bonds.

Who controls the railroads of the United States? That's easy too. They are controlled by big Wall Street financiers like Kuhn, Loeb and the House of Morgan.

You don't have to take Labor's word for that. Robert Young, who dominates the old "Van Sweringen empire," including the Chesapeake & Ohio, has told the story in advertisements, speeches and interviews.

The big financiers elect the directors, although the big financiers own very little stock, and the men they pick for directors generally hold only a few shares each.

These directors know nothing about railroading. They are "stooges" who respond when the big financiers pull the strings, and the big financiers pull the strings whenever they wish to make a few extra millions out of the railroads.

They compel the railroads to spend many millions of the stockholders' money on propaganda agencies like the Association of American Railroads, and more millions on advertisements designed to fool the people of the United States into supporting the policies championed by the big financiers.

When all this is going on, you never hear anything about your railroads. So, don't be deceived by that blarney about "your railroads." And don't be deceived by the propaganda of the Railroad Lobby.—Labor.

Another Progressive Paper Gone

Suspension of the Progressive is one more indication that Wisconsin's vaunted liberalism is now hardly more than the shadow of a great past. In its final issue, the Progressive editor, Morris Rubin, writes of having "fought a losing rear-guard action against the soaring costs of production." We know exactly what he means, and he would have our sympathy even if the Progressive had not been as valuable a paper as it was. Yet we cannot help thinking that the rear-guard action might have been successful had there been an army left to save. The tragic fact is that the Wisconsin that sends a McCarthy, a Wiley and an O'Konaki to Washington is simply not the Wisconsin of the La Follettes and Victor Berger. With the power of the La Fol-

lette family crumbled away and its following dispersed, it is not surprising that the paper founded by "Fighting Bob" in 1909 should at last give up the ghost. His sons bear a partial measure of responsibility for the collapse of a political institution. "Young Bob," for whom we have great respect, made a monumental blunder when he attempted last year to lead his supporters back into the corrupt and stodgy Republican Party of the state. Apd Brother Phil, who was once a good governor, has followed an erratic course that has brought him at last to an understanding with Colonel McCormick, based on a common reverence for General MacArthur. In spite of the La Follette wanderings, the Progressive itself has for 38 years steered a course of political courage and decency. We often found ourselves in strong disagreement with its poli-

The Last Word

By DUFFY

Did you ever think back over the years at the fun you've had and the gay times and get a sort of nostalgic feeling in your chest?

Everyone has more or less and I keep thinking "my, how times have changed."

I've watched men who had nothing grow into mature men with something—wealth, family, happiness, and wondered how they did it and what gave them their start.

One man I'm thinking of in particular. He had nothing ten years ago, got an idea, inveigled someone into lending a financial hand, then proceeded to make a million dollars out of junk. But one thing I give him credit for—he grew morally and spiritually as he developed financially.

The other day in looking over some old scrap book saved from earlier newspaper days, the item of the death of Eddie Leonard. The famous black face comedian, minstrel man and the man who made "Ida, Sweet As Apple Cider" famous, came to my attention. He was a great guy, kindly, sympathetic, and one of the grandest trouper on the stage, always ready to help someone get somewhere. You couldn't help loving him!

Then my memory went back to a couple of other comedians it was my pleasure to meet several times and to interview, the team of Gallagher and Shean. I asked Gallagher one time "Who wrote all those little ditties you are making famous?" and he roared at me, "Who in the hell do you think wrote them, I wrote 'em myself." I knew he lied but I let it go at that and lost all respect for Mr. Gallagher from that moment on.

While on the subject, let me continue to reminisce, so don't stop me.

In Springfield, Ohio, many years ago (don't ask how many either) I had the pleasure of sitting back stage during a showing of Schubert's famous Blossom Time, the life of the great composer played by a rising young star, Joe Mendlesohn. Joe came off stage in one of his dramatic moments, when he is supposed to fall against his piano, and I noted his chin all bleeding. I told him of it, and to my embarrassment, he wiped off the red grease paint he had smeared to show blood, then laughed, and thanked me for noticing his realism. I guess it was a compliment to him at that.

Jimmie Muir, a drama critic who took me under his wing on the old Dayton Daily News back in the days when the real "Boss" was Jim Cox, one-time governor of Ohio and former candidate for President. He and I were back stage once when Will Rogers, starring with Ann Pennington in a famous show, accidentally stepped on Ann's precious dancing toes, and got a cussing no man ought ever to hear. Ann had a choice of "language" never before approached or passed in the theater and she used it all on poor blushing tongue-tied Will Rogers, as lovable in his crude way as Eddie Leonard was in his.

There's real glamour in the theater, no doubt of it, but there must be a thousand heartaches for every single bit of happiness, but with radio today, it probably "ain't" what it used to be.

Debt!

That many Americans are surviving by going into debt is made manifest in a report by the Securities and Exchange Commission.

It reveals that during the second quarter of this year mortgage indebtedness increased a billion dollars—a new record—and other consumer indebtedness jumped \$600 millions. At the same time, Americans disposed of \$100 million of securities.

Particularly its unrelenting isolationism in the pre-war years, but we have never questioned its integrity or its allegiance to the tenets of the liberal faith.—The Nation.

\$3 Wheat Is Americanism

President Truman's recent appeals for lower prices and his strictures against gambling in human needs didn't mean a thing. For that matter, we strongly suspect that Mr. Truman, himself, didn't think it would mean anything other than some simple souls would believe he was sympathizing with them as they were carried along "Inflation Road."

Anyway, the price of wheat hit the \$3-per-bushel mark with prospects of still higher prices.

What we say to the American victims of high prices is that \$3 wheat is good Americanism. We understand that it was not what the people had in mind when they went to war a few years ago to "preserve our way of life," but that just proves that the people were carried away by a slogan.

"Americanism"—under capitalist "free enterprise"—means that anybody can buy for as little as he must pay and sell for as much as he can get. That may not result to the welfare of the majority—who are neither buyers nor sellers, but consumers—but the economy of capitalism isn't a consumers' economy to begin with.

The purpose of production under capitalism is to sell for a profit—the bigger the profit the better. That's what the majority of Americans have been approving by their votes for the two old parties. So that's what they must stand for even if it means \$3 or \$30 wheat.

That's why Socialists are urging a different kind of economy. Socialists want to produce wheat and everything else for the general welfare. They want to plan production by the use of government power to the end that all wealth shall be distributed among the people who contribute their labor and service.

If you think that gambling in human needs is anti-social, vote for a system that will not sanction it. You'll get nothing better than high prices and words of sympathy from a politician so long as the majority of us continue to tolerate a profit economy.—Reading Labor Advocate.

Daniels Hits 'Joe' Ball's 'Nepotism'

Josephus Daniels, probably the best Secretary of the Navy this country ever had, is a great newspaper editor, and one of our wisest "elder statesmen." In his paper, the Raleigh (N.C.) "News and Observer," Mr. Daniels recently quoted a letter published in Labor's Mail Bag column.

It called attention to the fact that Senator Joseph H. Ball, Minnesota Republican, is doing his best to get rich quick before the voters retire him from Washington.

Not satisfied with voting to boost his senatorial salary from \$10,000 to \$15,000 a year, Ball is "collecting fat fees for anti-union magazine articles and speeches," the letter pointed out.

Moreover, he has put his wife on Uncle Sam's payroll at \$10,000 a year, as his "administrative assistant," a job which is supposed to require expert knowledge of government and economic problems.

That is "indefensible nepotism," an editorial in Daniels' newspaper says. "Public men of today ought to be free from nepotism as were Thomas Jefferson and Woodrow Wilson. No relative of theirs received a public office."—Labor.

Diplomacy by Wall Street

The resignation of William L. Clayton as undersecretary for economic affairs removes the richest of the rich men from the state department, but still leaves Wall Street firmly in control. Clayton is a multimillionaire, the former chairman of Anderson, Clayton & Co., the largest cotton brokerage firm in the world. He and his family pocketed more than 5 million dollars of the firm's profit of \$14,133,187 after taxes for the last business year.

Clayton's home office in the cotton business is at Houston, but his roots are in the financial community which centers in Wall Street. Now that Clayton is gone "the street" still has strong representation in the state department.

The undersecretary of state, Robert A. Lovett, is a former partner in the investment banking firm of Brown Brothers, Harriman & Co. Three assistant secretaries are Wall streeters, Charles E. Saltzman is a former vice president of the New York Stock exchange.

Willard Thorp, who is expected to succeed Clayton, is a director of numerous public utilities. Norman Armour, a career diplomat, is affiliated with the big business community although he has not had an active business career.

Among the ambassadors are Charles U. Bay, now in Norway, whose office is at 1 Wall Street, a banker, stock broker, and industrial and shipping magnate; Herman Baruch, Holland, a brother of Bernard Baruch; Lawrence Steinhardt, New York corporation lawyer, now in Czechoslovakia; James Bruce, stationed in Argentina, a Baltimore banker, and Lewis W. Douglas, Britain, former president of the Mutual Life Insurance company.

Strongly entrenched as is Wall Street in the state department, the financial community is equally well represented elsewhere in the administration. James V. Forrestal, secretary of defense, is former president of Dillon, Read & Co., Wall Street investment banking house. William L. Draper, a former vice president of the same firm, is undersecretary of the army.

Farther down in the defense establishment are Cornelius Vanderbilt Whitney, assistant secretary of the air force, corporation executive; John Nicholas Brown, assistant secretary of the navy for air, one-time

"richest baby in the world"; Thomas J. Hargrave, president of Eastman Kodak company, chairman of the munitions board, and Arthur M. Hill, president of Atlantic Greyhound corporation, chairman of the national security resources board. Lewis Strauss, partner in the New York investment banking firm of Kuhn, Loeb & Co., is a member of the atomic energy commission.

Brown Brothers, Harriman, represented by Lovett in the state department, is also represented by Secretary of Commerce W. Averell Harriman, who was a founding partner. Harriman's undersecretary is William C. Foster, New York industrialist. In the treasury department Wall Street's man is Archibald L. M. Wiggins, undersecretary, former president of the American Bankers association, while David K. E. Bruce, brother of the ambassador to Argentina, is assistant secretary.

Government financial agencies are virtually a Wall Street monopoly. William McChesney Martin, former president of the New York Stock exchange, is head of the Import-Export bank; John J. McCloy, New York corporation lawyer, is president of the world bank, and its vice president is Robert L. Garner, former vice president and treasurer of the Guaranty Trust Company of New York.

This is an incomplete catalogue. Wall Street has the controlling voice in the administration, dovetailing foreign policy, foreign loans and military and economic policy in a pattern which may not always be too obvious to the eye but which is calculated to serve the interests of the manipulators and their backers. Seldom has so tightly knit a community exercised such great leverage over the nation's affairs. The "money changers" Mr. Roosevelt said were run out of the temple are not only back; they have taken over the sanctuary. — The Chicago Tribune.

CONSUMER EXPENDITURES UP 80% OVER 1929 LEVEL

WASHINGTON — Interesting figures are shown in a recent report issued by the Institute of Life Insurance. American consumers spent \$143 billion, or 80 per cent more in 1946 than in 1929. Just for "good looks" the American people spent more than \$2 billion in beauty and barber shops.